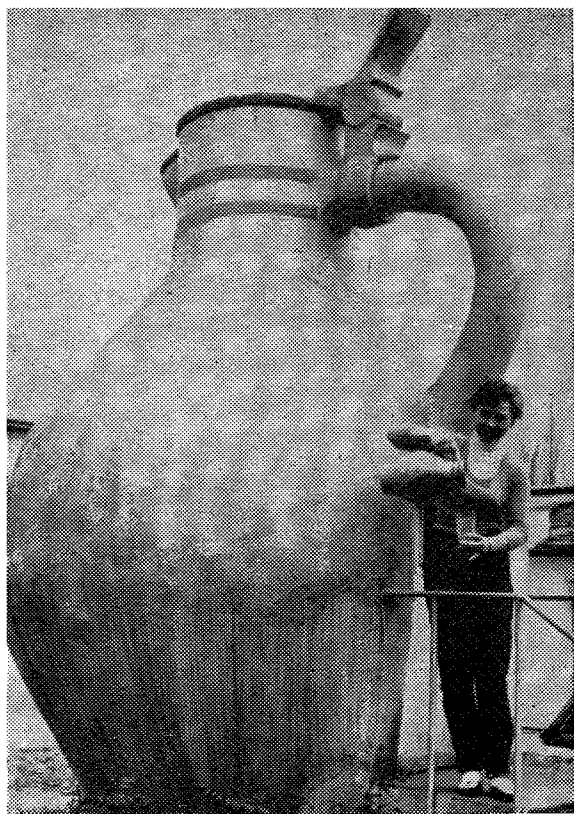

MENS en Wereld

Na een geslaagd congres

Het is heel erg wanneer iemand een geestigheid of een anecdote nader moet uitleggen. Er gaat dan net verloren wat de kern is. Het is dan ook heel erg, en het schaamrood bekruipt mij, dat de gewone reeks, op deze plaats, onderbroken moet worden voor een stukje over het cursiefje.

Op het congres in Rotterdam zei een der afgevaardigden, dat de foto en de rubriek, die daaronder gedrukt wordt, vaak gelezen wordt alsof het een hoofdartikel was. Een min of meer officiële stem van het humanisme of van het Humanistisch Verbond of van het hoofdbestuur of van de redactieraad of ja van wie eigenlijk en, zei hij erbij, dan blijft de rubriek wel verre onder de maat. Ja, dat zal waar zijn. Hoe is het mogelijk, vraagt de schrijver zich af, dat mensen zo wonderlijk en zo ernstig deze rubriek misvatten. Ieder heeft het recht om deze rubriek afschuwelijk of geslaagd te vinden, flauw of geestig, raak of niet ter zake maar men moet niet de aard miskennen. Wat is de opdracht van het hoofdbestuur van het H.V.? Een actuele of minder actuele gebeurtenis in de wereld op een niet te zware wijze belichten, van humanistisch standpunt, om de aandacht te trekken en de ernst van Mens en Wereld enigszins te doorbreken. En wat doen nu bepaalde lezers? Zij maken van de ciderkan, in de hand van deze liefstallige jongedame een ontzaglijk gevaarte, niet te torsen, monstrueus groot en zeggen dan dat het bepaald een ongeschikte en onhandige kan is. Niemand zal dat ontkennen. Deze mateloze lezers beklaag ik. Door hun alles doordringende ernst, door hun gebrek aan onderscheidingsvermogen – misschien lezen zij, zoals de hoofdredacteur op het congres opmerkte, het hoofdartikel als een stem van de Paroolredactie – zullen zij bijna alles beneden de maat vinden. Of boven de maat. Natuurlijk bestaat de mogelijkheid dat inderdaad dit rubriekje zo is, dat deze reactie gewekt wordt; pedant, betweterig en humorloos maar zo dacht de meerderheid van het congres er niet over. En dus alles met mate en alles op z'n plaats en alles op z'n tijd.

Bij alle zakelijkheid die het jaarlijks be- raad van het Humanistisch Verbond steeds gekenmerkt heeft, was er op het veer- tien dagen geleden in Rotterdam gehouden dertiende congres misschien meer dan anders een sfeer van blijmoedigheid en optimisme die een passende achtergrond vond tegen de feestelijk met grote bossen gele voorjaarsbloemen versierde vergaderzaal. Er bleek op dit congres een nieuwe verheugende spankracht, een duidelijke wil bij afgevaardigden en be- langstellende leden om waar te maken wat dr. Van Praag in zijn openingswoord als zijn ver- wachting uitsprak: dit beeraad te maken tot een uitgangspunt voor hernieuwde activiteit en ontplooiing van de humanistische beweging in Nederland.

Het is begrijpelijk dat deze sfeer mede bij- gedragen heeft tot het welslagen van het con- gres dat – als altijd – een hele berg werk te verzetten had. Dat betekent van stonde af aan een race met de tijd. Er heerste bij allen een voortdurende waakzaamheid en discipline en een helder begrip voor de noodzaak in het bepalen van het beleid alle factoren ernstig af te wegen en pas dan de koers uit te zetten. Er werd ruim de tijd genomen voor belangrijke zaken, maar desondanks kon de gehele agenda voor het als sluitingsuur vastgestelde tijd- stip in alle onderdelen worden afgewerkt.

De besprekingen en de wijze waarop ze konden worden gevoerd leverden het bewijs voor de doordachtheid waarmee het hoofdbestuur de gemeenschappelijke verant- woordelijkheid erkent en aanvaardt. Met name is dit gebleken uit de beantwoording van ach- ter de bestuurstafel van de door de afgevaar- digden vertolkte zienswijzen en standpunten die soms zeer belangrijke vraagstukken en prin- cipiële beleidskwesties aan de orde stelden.

Het kost altijd moeite en zelfbeheersing wanneer men trachten wil wezenlijk begrip te hebben voor inzichten en meningen die af- wijken van de eigene. Maar daar is het nu ook juist om begonnen. De bekwaamheid tot rede- lijk overleg behoort tot de wezenstrekken van het humanisme en het strekt dit congres tot eer dat het ook bij de bespreking van moeilijke problemen tot overeenstemming wist te komen. Een overeenstemming uiteraard die de moge- lijkheid open laat de gedachtenwisseling in andere verbanden met elkaar voort te zetten.

De bezielende wijze waarop dr. Van Praag de grote betekenis van deze overeenstemming

tot uitdrukking bracht, heeft niet nagelaten op de deelnemers aan dit congres diepe indruk te maken. Zijn woorden waarmee hij aandacht vroeg voor de op de menselijke solidariteit berustende innerlijke verbondenheid, een ver- bondenheid die uitstijgt boven politieke ver- deeldheid en sektarisme en zich richt op concre- te en praktische doelen tot leniging van per- soonlijke en gemeenschappelijke nood, vond kennelijk weerklank, zo goed als zijn opwek- king tot allen zich in een drang tot voortdu- rende vernieuwing in te zetten in de zin als waarvan Marsman spreekt in een van zijn ge- dichten: – Geef elke dag de keursteen van een nieuwe naam –.

Een bijzondere bijdrage tot de gemeen- schappelijke belevenis, waarvan dit con- gres zo zeer het stempel droeg, was al direct na de opening de begroetingstoespraak van een Amerikaanse gast die namens de American Humanist Association spontane woorden sprak, getuigend van warme belangstelling en grote waardering voor het humanistisch werk in Ne- derland. Een ander buitengewoon moment was de installatie van het eerste lid van de Humanis- tische Luisterkring, wiens toen nog voortijdige aanmelding reeds in 1957 binnenkwam.

De stichting van die Humanistische Luister- kring was een van de belangrijkste zaken die op het congres aan de orde kwamen. Met deze stap, genomen na rijp en weloverwogen beraad, is een juist antwoord gegeven op de uitdaging aan het humanisme in Nederland door de wei- gering van enige radiozendtijd die wel aan de kerken is toegestaan.

Het congres is achter de rug. Het Humanis- tisch Verbond heeft rekenschap en verantwoor- ding afgelegd. Het zal nu moeten bewijzen dat de periode van consolidatie niet heeft geleid tot een afronding zonder mogelijkheden tot een ver- dere ontwikkeling. De steeds toenemende groei van het aantal buitenkerkelijken in Nederland staat ons niet toe genoeg te nemen met enige schaarse kruimels die toevallig in onze lege handen terecht zouden komen. Want die han- den zijn bereid en in staat over de leegte van verwijdering, geringschatting en vooroordeel heen te reiken naar anderen, hen te vinden en te begrijpen in onze gemeenschap. Zo zal, alle weerstanden ten spijt, het humanisme zijn plaats gaan vinden als een gelijkwaardige levensover- tuiging binnen de Nederlandse samenleving.

v. d. Vl.

UITGAVE VAN HET HUMANISTISCH VERBOND — 14e JAARGANG NR. 9 — 25 APRIL 1959
VERSCHIJNT OM DE VEERTIEN DAGEN

KRITISCH ALLERLEI

„Neutraliteit met een smaakje,” zet Het Vrije Volk boven een artikel waarin de uitgeverij Het Spectrum te Utrecht beschuldigd wordt van tekstvervalsing bij vertalingen van in het buitenland verschenen boeken, die in de bekende Prisma-reeks worden uitgegeven. Het blad begint met er op te wijzen, dat we hier met een zuiver rooms-katholieke uitgeverij te doen hebben, die echter naar buiten een schijn van „neutraliteit” tracht op te houden. Aan de hand van een vertaling van prof. Kühns boek „Der Aufstieg der Menschheit”, die als een letterlijke vertaling wordt aangekondigd onthult Het Vrije Volk dan wat er achter deze „neutraliteit” schuil gaat:

„Reeds in de inleiding stuiten we in de Duitse tekst op pagina's die in de Nederlandse vertaling zijn weggelaten. Waarover handelen die pagina's? Professor Kühn geeft daarin een overdrachtelijke uitleg aan het bijbelverhaal over het paradijs: de oertoestand van de mensheid, die nog in harmonie leefde met de wereld om haar heen, die nog niet toe is aan het nadenken over zich zelf. Zodra hij dit wél gaat doen ziet men wat in de bijbel symbolisch wordt uitgedrukt door „zondeva en verlies van het paradijs”. Dit thema wordt dan uitgewerkt, waarna professor Kühn het begin van de menselijke arbeid, de landbouw, gesymboliseerd ziet in het bijbelverhaal over Kaïn en Abel.

Ongeveer vier pagina's tekst zijn dit, waarin de achtergrond wordt geschetst waartegen het boek gelezen moet worden. Vier pagina's, die in de Prismavertaling eenvoudig verdonkeremaand zijn.”

Dit lijkt u sterk? Het Vrije Volk haalt nog meer voorbeelden aan:

„In de Duitse tekst staat: Hermes verhaalt in de Ilias dat in de gordel van Afrodite alle verrukkingen en verlokkingen der liefde zijn ingeweven. Ishtar wordt meestal met een gordel voorgesteld en nog in de zeventiende eeuw worden aan de madonna, de regina coeli, gordels gewijd als offergaven. De vet gedrukte woorden ontbreken in de Nederlandse vertaling.

In de Duitse tekst staat: In haar verdwijnen (namelijk van de maan) en weerom geboren worden is zij het oersymbool van alle wasdom en groei, en het is geen toeval dat de madonna nog heden op de maan staat. Wederom zijn de vette woorden niet vertaald. Iets verder staat in de Duitse tekst: Sacrament heet in het Grieks mysterion en alle wezenlijke trekken van het sacrament zijn ook in de mysteriën te vinden. De Nederlandse vertaling maakt hiervan: ... en vele trekken ... Een subtiel verschil! (...)

Zo zijn er meer voorbeelden, maar dit is genoeg. De strekking is volkomen duidelijk. Consequent is overal de madonna weggestreept waar zij in verband gebracht wordt met niet-christelijke cultusfiguren. Consequent zijn alle passages verduisterd, waarin een symbolische bijbeluitleg voorkomt.”

Nu zou men van deze zaak misschien niet zo'n ophef maken, als het bij deze ene vertaling gebleven was. De redactie van het dagblad dat de vinger op deze wonde plek legde, put echter uit een aantal voorbeelden van soortgelijke strekking, en noemt daarvan o.a. de vertaling van het Amerikaanse boekje „Flight into space” van J. N. Leonard:

„Om te beginnen vinden we in de Nederlandse vertaling op twee plaatsen voetnoten, waarin een principieel commentaar op de tekst wordt gegeven, zonder dat ergens blijkt, dat deze commentaar afkomstig is van de vertaler of bewerker. Waar de schrijver het heeft over de evolutie, waarschuwt de voetnoot dat men er goed aan doet deze evolutie „niet aan blinde chemische en fysische processen” toe te schrijven.

Nog erger wordt het als dit soort ongevraagde en eigenmachtige uitbreiding niet alleen in voetnoten voorkomt, maar in de tekst zelf. De Engelse tekst zegt: Waarschijnlijk heeft het de evolutie minder gekost dan een miljard jaar om het met rede begaafde dier, de mens, voort te brengen dat thans de planeet beheerst. De Nederlandse vertaling luidt: Het heeft de evolutie waarschijnlijk nog geen miljard jaar gekost om het met rede begaafde levende wezen, dat thans de planeet beheerst, de mens, te produceren, althans wat zijn lichaam betreft. De vetgedrukte woorden zijn er in de vertaling eenvoudig bijgemaakt. Maar het hoeft geen betoog, dat in die enkele woorden een stuk rooms-katholieke theologie is verwerkt. En we zijn bijster nieuwsgierig wat de Amerikaanse schrijver Leonard zou zeggen als hij wist wat hem hier aan theologie in de schoenen wordt geschoven.”

Zo krijgen wij dan weer eens te zien welk respect men in katholieke kring heeft voor de opvattingen van andersdenkenden, en met welke middelen men bepaalde opvattingen tracht te verhullen of te propageren. Het is wel bijzonder nuttig, dat er althans in ons land nog bladen mogen verschijnen, die de argeloze lezer op dit soort „neutraliteit” opmerkzaam maken.

De Prisma-reeks is trouwens niet de enige van de r.k. publiciteitsmedia die zich in een neutraal jasje aandient. In het uitste-

kende blad „Zonder Embargo”, dat de Nederlandse Journalisten-Kring ter gelegenheid van zijn 75-jarig bestaan uitgaf (en dat door originaliteit en openhartigheid nu eens gunstig afsteekt bij de gebruikelijke honingzoete koek-en-ei nummers die men gewoonlijk aan jubilea pleegt te wijden) doet Bas Roodnat een boekje open over onze vaderlandse damesbladen (Margriet, Romance, Libelle, Rosita, Beatrijs, Eva en Moeder) die vrijwel alle van de (katholieke) uitgeverijen De Spaarnestad in Haarlem en De Geïllustreerde Pers in Amsterdam afkomstig zijn. Deze beide uitgeverijen

„hebben hun wortels in dezelfde gewijde grond. Zij schijnen dat echter in commercieel opzicht niet zo geweldig op prijs te stellen. Dat kunnen wij tenminste afleiden uit de pijnlijke „neutraal” gepoetste jas, waarin hun algemene uitgaven de straat op worden gestuurd. Dat geldt niet alleen voor hun damesbladen, maar ook voor hun geïllustreerde weekbladen. De Spaarnestad geeft Rosita, Libelle en Panorama („neutraal”) en Beatrijs en de Katholieke Illustratie (katholiek) uit. In het zuiden van ons land zijn al die bladen in dezelfde Spaarnestadpanden te koop, in bij voorbeeld Amsterdam echter zijn er streng van elkaar gescheiden distributiepunten voor de algemene en de katholieke bladen, die toch uit hetzelfde Haarlemse huis komen.

Er zijn nog meer merkwaardige feitjes.

In de „neutrale” bladen worden katholieke symbolen pijnlijk zorgvuldig vermeden. Mariabeeldjes en crucifixen op foto's zijn bij voorbeeld streng verboden. Moeiten er platen worden gemaakt in het huis van een katholiek gezin, dan worden die symbolen even weggehaald. Het is gebeurd, dat een fotograaf een Mariabeeldje over het hoofd zag en dat dit voorwerp dus op zijn plaat kwam. Dat beeldje is vóór het clicheren weggewerkt, waarna de desbetreffende reportage verscheen. De man van het verhaal en van de foto moet toen een brief naar Haarlem hebben gestuurd, waarin hij vroeg waar zijn beeldje toch was gebleven. Het is ook wel eens gebeurd, dat op een interieur-foto weliswaar geen kruisbeeld aan de muur te zien was, maar wél een kruisvormig vershoten plek in het behang.

En dan letten de bewerkers van stukken zorgvuldig op specifiek-katholieke zegswijzen als op de eerste plaats en op vakantie

gaan. Die uitdrukkingen moeten in beschaafd Nederlands worden veranderd, voordat de verhalen in druk verschijnen.”

Roodnat heeft de unieke gelegenheid gehad een paar weken lang in de „probleempost” van Margriet te neuzen, waarin vaak bijzonder delicate problemen aan de orde kwamen. Uiteraard verwachten de mensen die aan een „neutraal” blad schrijven, dan objectieve voorlichting. Van de antwoorden van Margriet vertelt Roodnat echter het volgende:

„Die kwamen geheel uit de katholieke hoek, zonder dat dat er echter met zoveel woorden bijstond. In die antwoorden werd nimmer gesuggereerd, dat het in bepaalde gevallen misschien het overwegen waard zou zijn, om te scheiden. Of om nu eindelijk het kindertal maar eens te beperken. Of om eens te gaan praten met de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming. Wél werd er meermalen gezegd, dat het moederschap de natuurlijke bestemming van de vrouw is. Die gemeenplaats werd bij voorbeeld geplaatst in het antwoord op een brief van een verloofd stel, dat met dit probleem zat: in hun families kwamen kanker en t.b.c. voor. Zij vroegen Margriet, of zij er verstandig aan deden, zelf kinderen te „nemen”. Zij waren graag bereid eventueel een kind te adopteren. In het antwoord stond behalve een kreet over „zondigen tegen de natuur” ook dit te lezen: „Het zegt niets, dat er vele familieleden van hem aan kanker stierven. Evenmin als dat jij niet sterk bent en dat er t.b.c. voorkomt in jouw familie.”

In een „Nogal moeilijk” gesprek met een dame van de Libelle, heeft de verslaggever de principiële uitspraak vernomen: „Wij kunnen nimmer een antwoord de deur uit laten gaan, dat in strijd is met onze principes.” Die dame heeft kort daarop de redactie van Libelle verlaten, en kort na zijn eerste publicatie hebben alle redacteuren van de Spaarnestad een verklaring moeten ondertekenen, dat zij geen mededelingen over het redactionele beleid aan derden zouden doen. Aan het eind van zijn artikel in „Zonder Embargo” schrijft hij nog:

„dat de Spaarnestad wel eens een advertentie van de vereniging Humanitas heeft geweigerd, omdat humanisme zelfs in een neutraal blad ook niet schijnt te bestaan.”

Gedicht

Mijn ogen zijn omfloerste tamboerijnen
al roert de hand daarbuiten luide de huid
hun klank in zich gekeerde blijft dof

Mijn ogen zijn omfloerste tamboerijnen
maar hebt daarmee geen medelijden

Uit: Paul van Ostayen, Verzameld Werk II (De Sikkeld/Daamen N.V./G. A. van Oorschot) z.j.

A. H. Gerhardhuis geopend

Op woensdagmiddag 8 april is in Amsterdam het A. H. Gerhardhuis dat gebouwd is in opdracht van de Nederlandse Centrale voor Huisvesting van Bejaarden (N.C.H.B.) ten behoeve van de A. H. Gerhardtstichting voor huisvesting van buitenkerkelijke bejaarden, officieel geopend. Het zeven verdiepingen hoge gebouw dat in 179 eenpersoons- en 28 tweepersoonkamers plaats biedt aan 235 bejaarden is ontworpen door de architecten Van Tijen, Boom en Posno. Het is modern en doelmatig en met gerustheid mag verwacht worden dat het ten volle aan zijn bestemming zal voldoen. Daarenboven is het in bouwkundig opzicht een monument dat in de tuinstad Slotermeer tussen de nieuwe en moderne overige bebouwing schittert als een grote diamant op een broche van kleinere edelstenen en halfedelstenen. Het gebouw valt voorts op omdat het uit stedenbouwkundig oogpunt zeer goed gesitueerd is. Er is veel ruimte rondom en de bewoners hebben een prachtig uitzicht op het ontspanningsgebied Sloterpas. Voor de verbinding met het centrum van Amsterdam vinden de bewoners het eindpunt van een tramlijn vlak bij het huis, een gemak dat uiteraard in het bijzonder voor bejaarden van belang is.

Wat het gebouw betreft dient nog vermeld te worden dat het, behalve de gebruikelijke lokaliteiten zoals keuken, kantoor enz., als ruimten voor algemeen gebruik op elke verdieping verschillende gesloten en open balkons en zitjes heeft, alsmede een recreatiezaal, een aula, een activiteitenpaviljoen, enkele kiosken, een ziekenafdeling en voldoende kamers voor inwonend personeel. Tot het gehele complex behoren ook nog 24 woningen voor bejaarde echtparen die nog geheel in staat zijn hun gehele eigen huishouding te bestieren.

De pensioenprijs bedraagt f 215 per maand voor een eenpersoonkamer en f 415 per maand voor een tweepersoonkamer. Deze prijzen lijken op het eerste gezicht hoog, doch liggen, ook in vergelijking met die van soortgelijke tehuizen, op een aanvaardbaar peil als men de tegenwoordige hoogte van de bouwkosten en die van levensonderhoud in aanmerking neemt. Daarenboven dient in het oog gehouden te worden dat in de pensioenprijs volledige verzorging, ook in geval van ziekte (behalve voor ziektegevallen die opname in een ziekenhuis noodzakelijk maken) begrepen is.

De voorzitter van de N.C.H.B., oud-minister dr. L. Neher, richtte een begroetingswoord tot de genodigden, waaronder ook familie van A. H. Gerhard, alsmede vele gemeentelijke, provinciale en landelijke autoriteiten en afgevaardigden van bevriende organisaties. Voorts sprak hij woorden van dank tot architecten, uitvoerders, arbeiders en leveranciers. Vervolgens werd het gebouw door de ere-voorzitter van de N.C.H.B., de burgemeester van Amsterdam mr. G. van Hall, ter exploitatie overgedragen aan het bestuur van de A. H. Gerhardtstichting. Namens deze stichting werd de overdracht aanvaard door de voorzitter mr. M. Knap. De heer Knap memoreerde dat het A. H. Gerhardhuis het eerste tehuis voor buitenkerkelijke bejaarden in Amsterdam is, op enkele kleinere na het eerste in Nederland en wellicht zelfs het eerste in West-Europa. Voorts maakte hij in zijn toespraak duidelijk wat de A. H. Gerhardtstichting beoogt en wat de grondslag is waarop deze stichting haar werk verricht. Deze grondslag is humanistisch, d.w.z. dat bestuur en functionarissen werken vanuit de humanistische levensovertuiging. Die overtuiging zal ook de geest in de tehuizen bepalen. Wat de bewoners betreft zal bij plaatsgebrek de voorkeur gegeven worden aan personen van humanistische levensovertui-

ging c.q. aan leden van humanistische organisaties. Dat neemt niet weg dat in beginsel ook anderen, die zich in een dergelijk tehuis op hun plaats menen te voelen, van harte welkom zijn. In het algemeen gesproken is immers het karakter van dienende arbeid op humanistisch grondslag dat het gedaan wordt vanuit een humanistische gezindheid, maar ten behoeve en ten bate van allen die er van gediend zijn.

Daarna werd de officiële openingsrede uitgesproken door het lid van de Raad van State mr. M. A. Reinalda, oud-voorzitter van de A. H. Gerhardtstichting. De heer Reinalda memoreerde in zijn toespraak de grote betekenis van de strijdvrijdenker en opvoeder A. H. Gerhard. (De naam Gerhard is voor de stichting en voor het eerste tehuis niet gekozen om de politieke kleur, doch om de kwaliteiten van A. H. Gerhard als mens en als baanbreker voor het vrije denken). Spreker bood als geschenk namens de levensverzekeringsmaatschappij Aurora en de Wezenkas een in brons uitgevoerd afgietsel aan van een door Gerrit van der Veen vervaardigd reliëf, waarop de markante kop van A. H. Gerhard is uitgebeeld. Dit reliëf zal uiteraard een ereplaats in de hal van het gebouw krijgen.

De aanwezigen kregen vervolgens gelegenheid het gebouw te bezichtigen. De bewondering voor indeling, kleuren en inrichting staken zij niet onder stoelen of banken. Een extra woord van lof voor de architect Van Tijen die tegen geen moeite heeft opgezien om de afwerking en de inrichting te vervolgen en mag hier zeker niet ontbreken.

Na de rondleiding nam het bestuur van de A. H. Gerhardtstichting gelukwensen in ontvangst en hielden de voorzitters van het Humanistisch Verbond en van de Vrijdenkersvereniging De Vrije Gedachte, respectievelijk dr. J. P. van Praag en dr. O. Noordenbos een toespraak. De

Lezingen voor de radio

26 april, 9.45 uur (VARA): P. J. S. Zwart over „Ruimtevaart.”

10 mei, 9.45 uur (VARA): mevrouw A. J. Groenman-Deinum over „Iets over vrouw-zijn, moeder-zijn en mens-zijn”;

18 mei, 9.45 uur (VARA): prof. dr. G. Stuiveling over „Recht op vrije tijd”.

U kunt zich op de wekelijks verschijnende teksten van de lezingen abonneren door overschrijving van f 4,- per jaar op giro no. 304960, t.n.v. Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht. Losse nummers f 0,25.

heer Van Praag wenste het bestuur en de met de dagelijkse leiding belaste functionarissen sterkte toe, omdat het happy end van de voorbereiding nu een periode aanbreekt, waarin vele moeilijkheden zullen moeten worden overwonnen en vele problemen zullen moeten worden opgelost. De heer Noordenbos legde in het bijzonder de nadruk op het nu tastbare resultaat van de samenwerking tussen de humanistische organisaties. Hij pleitte voor voortzetting en eventueel uitbreiding van deze samenwerking.

Verder werd nog het woord gevoerd door architect W. van Tijen die zichtbaar bewogen was door de emotie het Gerhardhuis thans te moeten afstaan. Mede namens zijn collega's Boom en Posno bood hij een wandkleed voor de aula aan. Een welgemeend woord van waardering voor de uitstekende organisatie komt toe aan de directie, de staf en het personeel.

Tot zover dit verslag. Moge het voor velen die mogelijkheden zien of willen onderzoeken voor een overeenkomstig plaatselijk initiatief een aansporing zijn om contact op te nemen met het bestuur van de landelijke A. H. Gerhardtstichting (Oranje Nassaulaan 50, Amsterdam).

J. B.

Een hoekje in het A. H. Gerhardhuis

Een bezoek aan Moskou

Het aantal winkels in Moskou is duidelijk minder dan in overeenkomstige West-Europese steden. Het gevolg is, dat het er voortdurend druk is en dat zich op de piekuren telkens queues vormen. De variatie in de artikelen is bijzonder gering en bij het bezoeken van verschillende winkels ziet men telkens weer dezelfde weinige soorten schriften, potloden e.d. opnieuw. Kleding leek weer het meest schaarse artikel; het vormen van queues kwam hier het meest voor.

Het bekende, tegenover het Kremlin gelegen, staatsmagazijn „Goum” beslaat een zeer grote oppervlakte en wordt doorsneden door een aantal overdekte voetpaden aan weerskanten waarvan zich reeksen van winkels uitstrekken. Ook op de eerste verdieping zijn nog winkels, die men langs galerijen kan bereiken, terwijl de hoogste verdieping de werkplaatsen bevat. In de winkels ziet men geen kasregisters, doch wel heeft elke verkoper of verkoopster een telraam bij zich, dat vaardig wordt gehanteerd en dat voor elke optelling wordt gebruikt.

In al deze winkels ziet men eigenlijk niets aantrekkelijks. Er is nog wel een afdeling souvenirs maar men vindt hier slechts volslagen kitsch. Wat de aandacht trok – en weer in het bijzonder van de Oost-Duitse gast – was, dat er toch ook een „beauty-shop” is waar men lippenstift en nagellak kan kopen.

Een andere „kapitalistische” neiging, die zich in Rusland kennelijk heeft weten te handhaven, is het gokken. Op vele plaatsen kan men op straat loterij-briefjes kopen. De verkopers ervan bedienen zich daarbij niet – zoals in Parijs – van stalletjes, doch van auto's die bedekt zijn met reclame-biljetten betreffende de loterij.

Naast de eigenlijke werkzaamheden had de Academie ter verpozing van zijn gasten ook een aantal bezoeken aan culturele opvoeringen georganiseerd. Zodoende hebben wij drie maal een voorstelling bezocht in het bekende Bolshoi-theater en bovendien nog twee maal in kleinere theaters. Wij kregen daarbij voorgezet drie maal ballet, eenmaal opera en eenmaal een zanguitvoering. Over de balletten, met inbegrip van dat in de opera, kan slechts met woorden van de grootste lof worden gesproken. Dat het Bolshoiballet van de allerhoogste klasse is mag bekend worden geacht en dit werd ook volledig bevestigd. Doch ook het ballet in de opera „Prins Igor” maakte grote indruk door de voortreffelijke techniek, de uitstekende enscenering en het vermogen tot massaregie.

De opera als geheel bevredigde minder. De mannenstemmen waren mooi, doch de wijze van zingen vrij statisch; de vrouwenstemmen aan de schrille kant. Grote zorg was besteed aan de enscenering; de brand van Kijew die in één van de bedrijven op de achtergrond moet optreden werd zeer realistisch uitgebeeld.

Het enthousiasme bij het publiek voor deze voorstellingen viel tegen. Hoewel vier à vijf maal werd „gehaald”, geschiedde dit voor een slechts kleine groep van enthousiasten, die bleven klappen. Het grootste deel van het publiek verdween reeds na de eerste maal halen uit de zaal.

De zanguitvoering, door een honderd personen sterk gemengd koor, dat volgens mededeling op de Expo groot succes had geboekt, wekte bij ons weinig enthousiasme. (Bij het publiek juist wel) Eén van de meest toegejuichte nummers was het lied, dat omstreeks 1935 in Nederland een zekere populariteit verwierf op de woorden, „Wij zijn niet bang”. Bij enkele nummers trad één van de koorleden als solist op. Indien na afloop van dat nummer veel werd geapplaudiseerd, kreeg de betrokkene van de dirigent, die er kennelijk de wind goed onder had, met een klein hoofdgebaar toestemming om een

paar passen vooruit te doen en voor het applaus te danken.

In het grote Bolshoi-theater kan men zich verplaatst wanen in de 19e eeuw. Het overdadig vergulsel, het rode pluche van de stoelen en de beschildering van het plafond zijn alle volledig uit die tijd (zij het uitstekend onderhouden). Ook de wijze van de uitvoering van balletten en opera was geheel in traditionele geest.

—door—
J. P. MAZURE
II

Wat de organisatie betreft viel het op, dat de garderobes gratis waren met desondanks een zeer goede service. In de pauzes werd druk gebruik gemaakt van de grotere en kleinere buffetten. Een zeer grote queue vormde zich voor de plaats waar ijs werd verkocht, hetgeen begrijpelijk wordt als men bedenkt, dat de verkoopster elk portie ijs op een weegschaal afwoog. Dit was één van de voorbeelden – zoals wel meer werd aangetroffen – dat bij de werkzaamheden van alle dag het begrip efficiëntie nog weinig toepassing vindt.

Tot de excursies, die ons werden aangeboden, behoorde ook een bezoek aan de musea van het Kremlin waarbij opviel de zorgvuldigheid en piëteit waarmee de overblijfselen van het verleden worden behandeld. De grote museazalen mochten slechts worden betreden nadat wij over onze schoenen een soort grote pantoffels van zeildoek met touwenzolen hadden aangetrokken. De vertrekken, waarin de tsarenfamilie bij haar bezoeken aan Moskou resideerde, waren volledig intact gelaten.

De Russen met wie wij in hoofdzak in aanraking kwamen, waren uiteraard de deelnemers aan het symposium, dus leden van de Academie, hoogleraren en ingenieurs, werkzaam in onderzoeksinstituten of ontwerpen de diensten. Hun vakbekwaamheid staat zonder uitzondering op hoge peil. Ook bij onze bezoeken aan enkele instituten trof de gedegen wijze waarop de Russen onderzoekingen op het gebied van de bouwconstructie en de toegepaste mechanica weten uit te voeren. Onderwerpen waarbij men duidelijk verder was dan in West-Europa werden evenwel niet aangetroffen. Op

vallend was, dat ook waar in vroegere jaren het contact gering was geweest, toch de ontwikkeling in hoofdlijnen dezelfde richting had gevolgd.

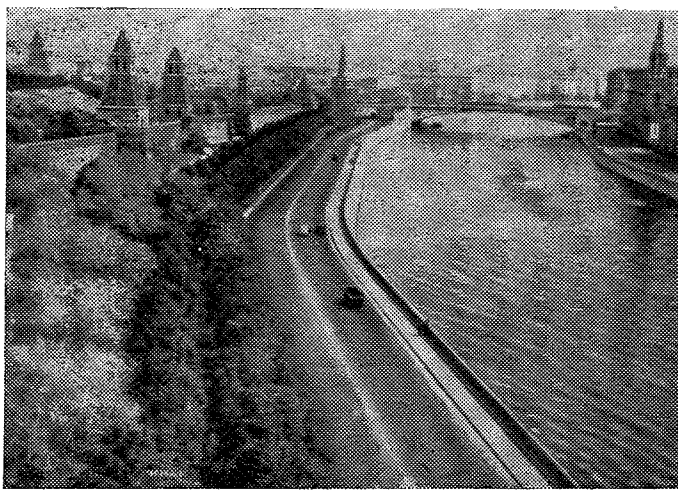
Bij het contact, dat voornamelijk in groepsverband tot stand kwam en waarbij slechts af en toe de gelegenheid bestond om met één van de Russen een kort-durend persoonlijk gesprek te voeren was het zeer moeilijk iets gewaar te worden van het innerlijk leven van deze mensen. De slechts oppervlakkige indruk die hiervan werd verkregen was, dat het algemene type nog het best wordt gekarakteriseerd door de term „bourgeois satisfait”. Zij lijken zich met volle overgave aan hun carrière te wijden en een zekere trots te gevoelen op de positie tot welke zij het gebracht hebben. Zij gevoelen deze trots stellig ook ten aanzien van de prestaties die hun vaderland op dit terrein en elders heeft verricht. Nog oppervlakkiger is de vage indruk, dat zij zich over het probleem van de regeringsvorm in hun land het hoofd niet breken. Zij maken niet de indruk hier warm voor te lopen, doch nog minder van er een weerzin tegen te gevoelen.

Als personen gezien vallen zij uiteen in drie leeftijdsgroepen. Zij, die ouder zijn dan 55 à 60 jaar en wier jeugd dus nog onder het „ancien régime” is gevallen, zijn mensen die eruditie bezitten en blijk geven ook buiten hun vak belangstelling te hebben. Zonder uitzondering spreken zij goed Frans en Duits en ook enig Engels. De grote middengroep is ouder dan 35 à 40 jaar. Hun talenkennis is met enkele uitzonderingen gebrekkig; met verschillenden was nauwelijks een gesprek te voeren. Zij maken over het algemeen de indruk van harde werkers, die zich geheel op hun vak concentreren. Slechts enkele jongeren waren aanwezig; deze spraken uitstekend Engels en Frans en wekten de indruk ook meer belangstelling buiten het vakgebied te bezitten. Het kan echter zijn, dat zij geen typische voorbeelden van de jongeren zijn doch juist om deze redenen als tussenpersonen en excursieleiders bij het symposium waren betrokken.

Bij een gesprek met personen uit laatstgenoemde groep kwam naar voren, dat de positie van de jonge ingenieur minder van die in Nederland verschilt dan men zou verwachten. Tijdens de studie wordt een studieloon toegekend, doch na het afstuderen is men in grote mate vrij in het kiezen van een loopbaan. In de laatste jaren was de vraag groter geweest dan het aanbod en reeds tijdens hun studie worden de a.s. ingenieurs benaderd door verschillende diensten en industrieën waarbij hun een werkring wordt aangeboden. Het salaris is daarbij wel aan zodanige richtlijnen van regeringswege gebonden, dat dit nauwelijks als motief voor de keuze kan dienen, doch wat de secundaire arbeidsvoorwaarden betreft en vooral bij het garanderen van een woning beconcurren de verschillende gegadigden elkaar wel degelijk.

Op de ons zo zeer interesserende vraag hoe de gewone man in Rusland over zijn regering en de wereld-politiek denkt, hebben wij nauwelijks gegevens verkregen. Van verschillende zijden werd ons wel bevestigd, dat na de dood van Stalin het leven voor de gemiddelde Rus sterk is verbeterd en dat in het bijzonder de angst is afgenomen. Een feit is, dat de toevallige bezoeker in eerste instantie geen kenmerken van een politiestaat opvallen. Op straat ziet men niet meer politiepersoneel dan in elke andere stad; de douane op het vliegveld is zeer vlot en coulant.

(Vervolg op pag. 9)

De Moskwa met links het Kremlin

IN EN OM

het Humanistisch Verbond

MEDEDELINGEN VOOR DE LEDEN

No. 3

OPROEP

HONDERDDUIZENDEN RADIOLUISTERAARS

zetten de radio aan op zondagmorgen kwart voor tien. Dat is de uitzending van het humanistische woord in de rubriek Geestelijk Leven. Tallozen doen hetzelfde op de laatste maandag van de maand om kwart voor vijf 's middags, of op andere momenten dat er humanistische uitzendingen zijn. VARA, AVRO, VPRO verleen regelmatig of van tijd tot tijd gastvrijheid aan het humanistische woord. Dat is mooi, maar

DE HUMANISTEN HEBBEN GEEN EIGEN ZENDTIJD

zoals de kerken die hebben. Toch vertegenwoordigen zij een belangrijke groep in ons volk. Dat blijkt wel uit de stroom reacties van luisteraars. Maar de humanisten zitten op de schopstoel. En het is de vraag of zij hun uitzendingen zullen behouden als de nieuwe omroepwet er is. Want de gastvrijheid van de omroepverenigingen is niet onbeperkt. En

OOK DE NIEUWE OMROEPWET GEEFT DE HUMANISTEN GEEN EIGEN ZENDTIJD.

Zo dreigt het humanistische woord te worden verbannen uit de aether! Daarvan zullen de humanistische luisteraars de dupe zijn. Maar evengoed degenen die als sympathiserenden of buitenstaanders het humanistische geluid op prijs stellen. Zij allen zullen hun stem hiertegen willen laten horen. Evenals andersdenkenden die de humanisten hun plaats in het radiobestel niet willen onthouden. Dat kan nu door toe te treden tot de

HUMANISTISCHE LUISTERKRING „HET WOORD VAN DE WEEK”.

Dat is niet een nieuwe omroepvereniging, maar een groep van met het bedreigde humanistische woord sympathiserenden. Het gaat om een plaats voor het humanisme in de aether, op soortgelijke basis als de uitzendingen voor kerkgenootschappen. De ondertekenaars roepen u op de humanistische uitzendingen, die voor zo velen zo veel betekenen, niet in de steek te laten. De Humanistische Luisterkring staat voor u open. Dus

SLUIT U AAN VOOR EEN GULDEN PER JAAR.

Uw ene gulden betekent voor de Luisterkring nieuwe mogelijkheden. Zend dus een briefkaart met uw naam en adres en één gulden extra aan postzegels of een giro-overschrijving op no. 58 ten name van de

HUMANISTISCHE LUISTERKRING, OUDEGRACHT 152, UTRECHT.

DOE HET TERSTOND.

H. Bentz van den Berg, S. J. van den Bergh, Dr. J. C. Brandt Corstius, Mej. Mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra, Dr. A. L. Constandse, Mr. A. A. L. F. van Dulleman, Th. M. van Erp, D. W. van Hattem, Prof. Dr. T. T. ten Have, Mevr. D. Heroma-Meilink, Mr. N. J. C. M. Kappeyne van de Coppello, Mr. M. Knap, Dr. S. L. Mansholt, Ir. A. Paulen, Dr. J. P. van Praag, Dr. D. H. Prins, Mr. Dr. H. J. Roethof, Dr. B. W. Schaper, Mr. A. Stempels, Prof. Dr. G. Stuiveling, Mej. Mr. M. Tjeenk Willink, Mr. Dr. J. In 't Veld, Prof. Dr. L. G. van der Wal, Mr. H. J. B. Waslander, Prof. Dr. F. Zernike.

Onaanvaardbaar

Met dit duidelijke woord heeft voorzitter van Praag in zijn openingsrede op het congres onze mening vertolkt over het verdwijnen van het humanistische woord in de voorgestelde nieuwe omroepwet. Onaanvaardbaar, niet alleen voor de leden van de humanistische beweging, maar ook voor allen, voor wie het kwartier op zondagmorgen in hun leven iets betekent.

In de oproep, die hiernaast staat afgedrukt, worden die honderdduizenden luisteraars verzocht hun stem hiertegen te verheffen. Zij worden uitgenodigd toe te treden tot de Humanistische Luisterkring „Het Woord van de Week”, welke kring op het congres in Rotterdam is gesticht. Door middel van een persconferentie is de publieke opinie hiervan op de hoogte gesteld en in de meeste kranten is hieraan ook bekendheid gegeven.

Thans moeten de leden ervoor zorgen, dat ook iedere luisteraar de gelegenheid krijgt zich als lid aan te melden. Het spreekt vanzelf, dat alle Verbondsleden zullen toetreden, en ieder vindt daarom in dit blad een aanmeldingskaart, die zo spoedig mogelijk dient te worden ingevuld en verzonden. Maar daarmee zijn we er niet. Wil deze actie indruk maken, dan zullen tienduizenden tot de kring moeten behoren en het is onze taak, ze dit gemakkelijk te maken. De gemeenschappen zijn ingeschakeld en krijgen de beschikking over een aantal kaarten, die zij onder de leden kunnen verspreiden. Maar ieder die zich aanmeldt zal tevens vijf nieuwe kaarten toegezonden krijgen, die hij weer aan vrienden en kennissen ter hand kan stellen. Het moet zo zijn, dat we ook werkelijk elke luisteraar weten te bereiken, in elke kring waarin we ons bewegen met die kaarten voor de dag komen, in onze familie, op feestjes, in ons werk, onze verenigingen, in bejaardentehuizen, kortom overal, waar mensen zijn, die onze uitzendingen al die jaren beluisterd hebben. Niemand mag overgeslagen worden, iedereen moet er van horen, moet weten dat we na ruim twaalf jaar, als de minister zijn zin krijgt, zullen moeten zwijgen. Wie op het congres het grote enthousiasme heeft meegemaakt, waarmee de oprichting van de Luisterkring is begroet, wie gezien heeft hoe de afgevaardigden elkaar de kaarten hebben betwist, die op dat ogenblik nog in een beperkt getal aanwezig waren en die zij mee naar hun gemeenschap wensten te nemen om met de actie zo spoedig mogelijk te beginnen, heeft vertrouwen in het resultaat. Wij hebben deze actie de naam gegeven „Geef ons de vijf!” omdat ieder lid minstens vijf leden zal kunnen aanbrengen. Dan zijn we op de goede weg en kunnen we laten zien dat de buitenkerkelijken in Nederland er prijs op stellen dat het humanistische woord blijft klinken.

In de komende weken en maanden zal ieder lid van het Verbond op zijn wijze deze actie kunnen steunen. Niemand hoeft hierbij achter te blijven, en dat mag ook niet want er staat te veel op het spel. Wij zullen op de uitdaging het passende antwoord geven. T. P.

Actie „Geef ons de vijf”.

Wordt lid van de Humanistische
Luisterkring.

CONGRES-INDRUKKEN

Nu zal er dus volgend jaar (1960) geen congres gehouden worden. Komt daarvoor iets anders in de plaats, een landelijke bijeenkomst, een demonstratie bv. naar aanleiding van de in 1960 te verwachten volkstelling? Het is niet zeker. Maar de genomen besluiten geven het hoofdbestuur de mogelijkheid te handelen al naar de omstandigheden dat wenselijk maken, waarbij in het „al of niet”, in de aard en het onderwerp juist die vrijheid van keuze is, die een congres niet bieden kan. Het is misschien niet vreemd, dat de periode van consolidatie, van geestelijke verdieping en organisatorische versterking, die zich een tijd geleden inzette wordt afgerond met dit resultaat – huishoudelijke zaken zijn in de afgelopen twaalf jaar sinds de oprichting van het Verbond gedurende elk jaarlijks congres telkens in de aandacht geweest en voorlopig voldoende geregeld. De tijd is nu gekomen om de energie die beschikbaar is uitsluitend te richten op de eigenlijke taken van het Verbond.

„Ik verwacht dat dit Congres een uitgangspunt zal zijn voor hernieuwde activiteit en ontplooiing van de Humanistische beweging.” Dit zijn de woorden waarmee de Voorzitter van het Verbond, Dr. J. P. van Praag, het congres opende. Er waren inderdaad tekenen die daarvoor een aanwijzing zouden kunnen zijn. Op dit ogenblik weet ieder dat dit congres het startpunt was voor de Humanistische Luisterkring. Natuurlijk was men in de gemeenschappen er wel eens van op de hoogte dat dit zo zou gebeuren. Velen hebben het moment met ongeduld afgewacht. Van het grote aantal aanmeldingskaarten door het Centraal Bureau naar het congres gezonden was geen enkele meer over: de afgevaardigden namen ze alle mee om onverwijld met de actie te kunnen beginnen.

De aankondiging van de Luisterkring had geen goedkope hoera-stemming tengevolge, de bedreiging van de uitingsmogelijkheden van een belangrijke geestelijke stroming is daarvoor een te ernstige zaak. Veeleer was er spanning in de zaal, een diepe stilte, instemming en opluchting omdat nu de tijd van afwachten voorbij zou zijn. Tekenen genoeg dat men in het land klaar staat het humanistische woord in de aether te verdedigen! Vanzelfsprekend. Immers een woord waar honderdduizenden geregeld naar luisteren!

Op de morgen van de eerste congresdag werd door het hoofdbestuur een persconferentie gehouden, waar een overzicht werd gegeven van de houding van de regering en de overige buitenwereld ten opzichte van het humanisme en de humanistische beweging en het antwoord daarop van het Verbond. Deze

conferentie werd zoals bij eerdere gelegenheden ook het geval was, bijgewoond door de vertegenwoordigers van het ANP en van de grote dagbladen. De weerslag daarvan heeft men dus intussen in de pers kunnen vinden. Hierna volgde ook weer zoals andere jaren een hoofdbestuursvergadering.

Tegen half drie verzamelden zich vele congressisten in het stadhuis aan de Coolsingel voor de ontvangst door het gemeentebestuur, vertegenwoordigd door Mr. G. E. van Walsum, burgemeester, wethouder R. Langerak, en de gemeentesecretaris de heer J. Hasper, de eerste en de laatste vergezeld van hun dames. In zijn toespraak zeide de burgemeester geconstateerd te hebben, dat ten aanzien van het Verbond Rotterdam een achterstand had ten opzichte van Amsterdam, namelijk in ledental, waarop in zijn antwoord de voorzitter van het Humanistisch Verbond misschien als troostwoord meende te moeten opmerken dat de werkstad Rotterdam het beeld van de humanist uit zijn verleden een ander soort plaats heeft gegeven dan Amsterdam aan de zijne. Daar staan Vossius en Barleaus op een stille binnenplaats. Erasmus van Rotterdam heeft zijn plaats temidden van het drukke leven van een bezige stad. Dit zou als symbool kunnen gelden.

De grote stroom van het stadhuis komende congresgangers werd snel door de administratie, leden van Rotterdam en Schiedam, verwerkt. Op elk congres is dat ogenblik voor de organisatoren er een van grote spanning: of alles vlot verlopen zal en de eerste zitting op tijd kan beginnen. Onder de gasten en genodigden, die zoals elk jaar, velen namens hun organisaties, het congres bijwoonden bevonden zich dit keer enkelen die bijzondere vermelding behoeven. Daar was de heer A. van der Dussen uit Den Haag. Reeds enige jaren geleden had deze zich bij het Centraal Bureau opgegeven als lid voor een eventueel nog op te richten radio-organisatie. Niemand dacht toen in de verste verte aan iets dergelijks. Maar toen de plannen voor de Humanistische Luisterkring ontstonden herinnerde iemand zich dit schrijven en zo werd nu de heer Van der Dussen plechtig geïnstalleerd als eerste lid. Het congres werd, eveneens tijdens de eerste zitting, toesproken door Mr. George von Hilsheimer lid van de A.H.A. (American Humanist Association), nu nog in militaire dienst in Duitsland en zijn nog resterende dagen dienst afkruisende. Maar reeds is hij door de A.H.A. benoemd om na zijn terugkeer in zijn vaderland als group-organizer daar de humanistische organisatie mede verder te bouwen. Hij kwam hier om gedurende ongeveer een week een

studie te maken van de wijze waarop de beweging in Nederland werkt. Hij vertelde in zijn toespraak dat hoewel men in Amerika reeds sinds tachtig jaar bezig is, men toch met bewondering naar de ontwikkeling van de nederlandse organisatie kijkt en die in vele opzichten als voorbeeld ziet. Een lofuiting, die beschaamd maakt, als men zich realiseert, hoeveel er nog ondanks uiterste inspanning van velen nog aan de verwerkelijking van de grote opgave schort. Op de zondagmorgen zitting werd hij nagevolgd door een vertegenwoordiger van een Britse organisatie, de Rationalist Press Association. Sinds zijn aankomst een dag tevoren in Nederland had hij vlijtig onze taal bestudeerd en het gelukte hem zowaar op een zeer wel verstaanbare wijze het congres toe te spreken.

De agenda bevatte ditmaal niet zulk een vloed van te behandelen stof.

Ruim tijd kon worden besteed aan de jaarverslagen. Belangrijke punten konden uitgebreid worden besproken, wensen en verlangens geuit, aanmerkingen waren er ook wel degelijk en zij werden uitvoerig behandeld. Een organisatie gedijt nu eenmaal als ook die de aandacht krijgen die zij verdienen.

Maar zij gaven ook de voorzitter de gelegenheid nog eens de achtergronden van het humanisme te belichten op een wijze, waarvan hij alleen het geheim bezit en waar het congres ademloos naar luisterde.

Het is misschien voor het Verbond niet zonder betekenis dat de gemiddelde leeftijd van afgevaardigden en andere congresbezoekers zeker dit jaar duidelijk lager dan anders heeft gelegen. Dat kan betekenen dat het Verbond niet langer uitsluitend rust op de oudere leden, dat de beste jongeren langzamerhand de gezamenlijke verantwoordelijkheid zijn gaan meedragen en dat de klacht, dat het Verbond of zelfs het Humanisme geen aantrekkingskracht voor jonge mensen zou kunnen hebben wel eens minder grond zou kunnen hebben dan wel gevreesd.

Er zou zeker nog meer naar aanleiding van het congres zijn op te merken. Dit is echter geen verslag, en het is slechts mogelijk enkele aspecten te belichten. Zeker moet de avond van de eerste dag worden genoemd, toen een stampvolle zaal genoot van een zeer gevarieerd programma uitgevoerd door Rotterdamse artiesten. Ook deze avond bracht nog verrassingen in de vorm van het aanbieden van een voorzittershamer aan Dr. J. P. van Praag en geschenken aan het Verbond, van de gemeenschap Schiedam een bandopnameapparaat (!) en van de gemeenschap Rotterdam f 150,-, beide het overschot van de ingezamelde bedragen benodigd voor de organisatie van het

(Slot op volgende pagina)

ONZE HARTELIJKE DANK

De beide gemeenschappen Rotterdam en Schiedam hebben zich wel bijzonder ingespannen, om de congresorganisatie goed te doen verlopen. Het was prima voor elkaar en de zaak liep gesmeerd. Maar daar bleef het niet bij. Want men heeft de afgevaardigden en vele genodigden een feestavond aangeboden, die klonk als een klok en er daardoor ook voor gezorgd, dat de toespraak van de Centraal Geestelijk Raadsman d'Angremond, voor een gehoor van ruim 600 mensen werd uitgesproken. Daar zit voor de toekomst zeker ledenwinst in.

Men was er in geslaagd van de leden van Rotterdam en Schiedam genoeg geld bijeen te brengen om alle kosten te dekken. Op zich zelf beschouwd al een opmerkelijke prestatie. Maar op het eind van de avond kon voorzitter Danz mededelen, dat er nog f 150,- over waren, die aan het Steunfonds Practisch Humanisme ter hand werden gesteld. De collecte bracht ook nog eens f 263,81 op, zodat de voorzitter van de Stichting Steunfonds, de heer Ruitenbergh dit bedrag met een glunder gezicht in ontvangst nam, hoewel daarmee het bedrag van f 20.000,- dat men dit jaar hoopt bijeen te brengen, nog niet is bereikt. Maar dat komt ook wel, vooral als ieder zo gul is als die lieden aan de Maas. Want ze konden er blijkbaar niet genoeg van krijgen. Voorzitter van Praag had al een congreshamer gekregen, door een Rotterdams lid vervaardigd, toen ten slotte een bestuurder van Schiedam ook nog met een cadeautje kwam aandragen. En dat was dan de klap op de vuurpijl want het bleek maar liefst een bandrecorder te zijn. Een al vele malen geuite wens van het Hoofdbestuur is hiermede in vervulling gegaan en bij het geuite dankwoord van de voorzitter willen we ook nog graag het onze voegen. Er zal een goed gebruik van gemaakt worden, daar kunnen ze in Schiedam van opaan.

LANDDAG EMMEN 7 MEI
(Hemelvaartsdag)
Gun uzelf dit uitstapje

(Vervolg van vorige pagina)

congres. De voorzitter van de Stichting Steunfonds Practisch Humanisme, de heer Ruitenbergh, nam het geldsbedrag dankbaar in ontvangst. Tezamen met de opbrengst van de collecte aan het einde van de avond (ruim f 260,-) wordt het gevoegd bij het bedrag dat het begin is van de f 20.000,- die men van plan is per jaar bijeen te brengen.

Zo waren er telkens momenten die door hun betekenis naar voren sprongen.

Het congres zal niet licht de wijze vergeten waarop dr. H. Bonger als hoofdredacteur afscheid nam, noch de indringende woorden waarmee de organisatie secretaris Th. Polet allen inspireerde de aktie van de luisterkring tot een succes te maken. Het zijn dergelijke momenten die een bron van inspiratie blijven tijdens het moeizaam en soms vruchteloos schijnend pogen, nog lang, nadat men een congres verlaten heeft. Hierin ligt de waarde van de ontmoeting die men op deze wijze met gelijkgezinden heeft.

T. M.-N.

STEUNT ONS WERK!

Het Humanistisch Verbond heeft nog steeds voor de financiering van zijn werkzaamheden meer nodig dan wat bij het huidige ledental aan contributies binnen komt. Volgens de begroting voor 1959 is het gat dat gestopt moet worden bijna f 35.000,- groot. Het werk breidt zich uit, al wordt slechts het allernoodzakelijkste aangevat. En we zouden graag meer doen dan het allernoodzakelijkste!

Vandaar opnieuw het dringende verzoek aan allen die zich mede verantwoordelijk voelen voor de taak die het Verbond op zich genomen heeft, en die meer kunnen missen dan de officiële contributie:

Steunt ons werk!

Giftten tot ieder bedrag zijn ons welkom! De girorekening van het Humanistisch Verbond is 304960, Utrecht. De verantwoording van de binnengekomen giften geschiedt regelmatig in „In en Om” onder vermelding van het bedrag en de initialen van de schenker. Bovendien ontvangen zij die een bedrag van f 10,- of meer storten een door de penningmeester getekende ontvangstbevestiging.

Verantwoording van giften over de periode van 1 januari tot 31 maart 1959 (I):

Opbouwfonds: H. B. te A. f 50,-; S. E. P. P.-S. te A. f 100,-; H. L. te D. f 50,-; R. de B. te St. J. P. f 10,-; J. S. te Z. f 10,-; A. M. v. R. te B. f 10,-; G. J. S. te G. f 100,-; C. S. R.-M. te R. f 100,-; A. W.-G. te A. f 100,-; J. W. te W. f 100,-; M. K. te T. f 4,-; J. E. B. te L. f 5,-; G. de G. te K. f 4,-; H. E. B. te U. f 4,-; J. S. te Z. f 10,-; D. L. te A. f 100,-; C. H. S. te D. f 305,69; W. C. S. te O. f 20,-; G. v. G. te M. f 5,-; A. M. v. d. E. te D. f 6,-; H. J. B. te A. f 50,-; J. S. te Z. f 10,-; S. J. G.-P. te G. f 10,-; P. S.-L. te W. f 100,-; P. C. B.-d. V. te A. f 10,-; J. H. v. d. L. te A. f 10,-; J. B. te A. f 15,-; C. H. S. te G. f 10,-; W. D. V. te V. f 10,-; J. W.-S. te B. f 10,-; W. L. V. te A. f 10,-; J. R. v. D. te G. f 250,-; E. T. te G. f 10,-; A. R.-M. te G. f 10,-; M. C. B. te Kadz. f 2,50; A. v. d. M. te H. f 4,50; J. H. G. te B. f 5,-. Totaal f 1.620,69.

Garantiefonds Uitbreiding Geestelijke Verzorging: H. A. P.-S. te A. f 1000,-.

LANDDAG 1959 EMMEN

De belangstelling voor de landdag op Hemelvaartsdag (7 mei) in Emmen begint afmetingen aan te nemen, die een waarschuwing moeten zijn voor de laatkomers. Hoewel de zaal plaats biedt aan 700 mensen, zou die wel eens te klein kunnen zijn. Men zal zich dus moeten haasten met de aanmelding aan de gewestelijke secretariaten.

Het program ziet er dan ook zeer aantrekkelijk uit. Vanaf half elf worden de deelnemers in het centrum van ontvangst, het unieke gemeente-lyceum, verwacht, waar men zijn boterham kan opeten en oude en nieuwe vrienden de hand drukken. Om half één starten drie excursies, maar voor wie na een lange zit in de bus eens de benen wil strekken, staat een zeer aantrekkelijke wandeling van vijf kwartier op het program. De kinderen worden ondertussen elders bezig gehouden, maar niet in het Dierenpark, zoals het plan was, want dan raken ze zoek in de enorme drukte, die men daar op die dag verwacht. Maar een goochelaar is al voor ze gestrikt en er komt nog meer.

Om half drie vangt in de aula van het lyceum de bijeenkomst aan, waar Dr. van Praag zal spreken. Medewerking zal het Emmer Schoolorkest verlenen, dat uit maar liefst 35 leden bestaat en Europese vermaardheid geniet. Waarmee we maar zeggen willen, dat ook u hier niet mag ontbreken.

Zomerplannen 1959 van de Buitenwerkcommissie van het Humanistisch Verbond:

Familiekampen.

„De Ark” - Nunspeet
3 familiekampen in de weken van
25/7 t/m 1/8-1959
1/8 t/m 8/8-1959 (vol geboekt)
8/8 t/m 15/8-1959
Prijzen volwassenen f 49,50
Kinderen 6 t/m 10 jaar „40,-
Kinderen 0 t/m 5 jaar „28,50
De leiding van de familiekampen van 25/7 t/m 8/8 berust bij de heer en mevr. J. Bakker uit Hilversum en van 8 t/m 15 augustus bij de heer en mevr. J. Doets, Arnhem.

Tentenkamp „Nieuwvliet” (Zw. VI.)

Een kamp van 14 dagen en wel van 18 juli t/m 1 augustus '59. De leiding berust evenals vorig jaar bij de heer en mevr. drs. G. F. Makkink te Bennekom.
Overnachten in gezinstenten met grondzeil en strozak.
Op het terrein is een recreatietent. Kamp is in goed beschutte boomgaard.
Prijzen volwassenen f 60,-
Kinderen 6 t/m 10 jaar „30,-
(reiskosten en uitstapjes niet inbegrepen).

Kinderkampen.

Voor kinderen van 10 t/m 12 jaar in „De Korenbloem” te Elspeet van 18/7 t/m 25/7-1959. Prijs f 36,-. Max. aantal 50. Leiding J. Wegelaar, A'dam.

Voor kinderen van 13 t/m 15 jaar tentenkamp op „De Dikkenberg” te Bennekom van 8 t/m 15 aug. en van 15 t/m 22 aug. 1959. Prijs f 32,50. De leiding van dit kamp wordt later bekendgemaakt.

Aanmeldingen en correspondentie over alle kampen van de buitenwerkcommissie te richten aan: **Centraal Bureau Humanistisch Verbond**, Oudegracht 152, Utrecht - Tel. 030-10163, Postrekening 304960.

a. Het Pinksterkamp wordt gehouden van 16 t/m 18 mei. De prijs bedraagt f 17,- p.p. Kinderen f 14,-. Aanvang 16 mei, 16.00 uur. Einde 18 mei, na diner.

b. Bejaardenkampen.

Van 6 t/m 13 juni en van 13 juni t/m 20 juni zijn er kampen voor bejaarden. Prijs f 35,-. Gemeenschappen, vergeet uw bejaarden niet! Er zijn nog slechts enkele plaatsen.

c. Kinderkamp.

Dit jaar wordt er in „De Ark” slechts 1 kinderkamp georganiseerd en wel van 8-15 augustus. Spoedige aanmelding is dus gewenst. De leiding berust bij de heer H. v. d. Wateren. Prijs f 36,- p.p. Leeftijd 8-15 jaar.

d. Huisvrouwenkamp.

Voor het eerst wordt er een huisvrouwenkamp gehouden en wel van 31 augustus t/m 5 september. Kosten f 27,- voor 5 dagen.

e. Pensionweken.

In de periode van 27 juni t/m 25 juli en 15 aug. t/m 22 aug. kunt u uw vakantie in „De Ark” doorbrengen.
Prijs f 42,- per week.
Voor kinderen van 6 t/m 10 jaar f 32,-
van 0 t/m 5 jaar „26,-

Aanmeldingen en aanvragen over de onder a t/m e genoemde kampen te richten aan: **Vakantie- en Conferentieoord „De Ark”, Belvédèrelaan 14 - Nunspeet.**

HUMANISTISCHE LUISTERKRING „HET WOORD VAN DE WEEK”

(Onder bovenstaande kop zal in het vervolg in ieder nummer een aantal berichten worden opgenomen, die betrekking hebben op onze actie.)

Op het congres in Rotterdam is de Humanistische Luisterkring gesticht. Dat kan ieder lid nu weten, en hij of zij zal zich haasten inliggende kaart in te vullen en op te zenden aan de administratie van de Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Men kan inplaats van f 1,- aan postzegels te plakken, ook gireren op het eigen nummer van de Kring, no. 58.

Het is echter niet genoeg, dat ieder lid van het Verbond van de stichting van de Luisterkring op de hoogte is. Het zal pas effect sorteren, als elke luisteraar, die naar het humanistische kwartiertje luistert, er ook van op de hoogte is, en eveneens zich als lid aanmeldt. Daar moeten de leden voor zorgen.

Vanaf 12 april is het „Woord van de Week”, waarin de radiotoespraken werden opgenomen, in een nieuwe vorm verschenen. Het blad is thans het orgaan van de Luisterkring en het formaat is groter geworden. Ook de lezingen voor de AVRO-microfoon worden er in opgenomen. De prijs blijft gelijk, d.w.z. f 4,- per jaar. Leden van de Luisterkring, die dus voor hun lidmaatschap f 1,- betalen, kunnen zich voor f 3,- op het „Woord van de Week” abonneren. Opgaven hiervoor bij de Administratie, Oudegracht 152 te Utrecht, of storting op gironummer 58 ten name van de Humanistische Luisterkring, te Utrecht. Men kan aan hetzelfde adres een proefnummer aanvragen.

De actie „Geef ons de vijf” is de naam voor de wervingsactiviteit met de kaarten, waarvan er hierbij een is ingesloten. Ieder die zich met deze kaart als lid aanmeldt, ontvangt vijf kaarten terug, om deze onder vrienden, kennissen, familieleden, burens enz. te verspreiden. Op deze wijze kan bereikt worden, dat ook werkelijk iedere luisteraar in de gelegenheid is zijn protest te laten horen.

Op het congres in Rotterdam is als lid no. 1 van de Humanistische Luisterkring geïnstalleerd de heer A. van der Dussen uit den Haag. Deze had zich reeds enkele jaren geleden bij het Centraal Bureau van het Verbond als lid aangemeld voor een in de toekomst te stichten organisatie. Voor deze vooruitziende blik is hem door de voorzitter een oorkonde ter hand gesteld.

Dit is één der vele reacties: „Ik ben een N.H. ouderling. Maar dit is een gloeiend protest tegen onthouding van zendtijd.”

Zorgt er voor, dat iedere luisteraar naar het humanistische woord lid wordt van de Humanistische Luisterkring.

KORT VERSLAG

van de hoofdbestuursvergadering op 11 april '59 in Rotterdam

Het verzoek aan de gemeenschappen, om in de weken vóór het congres te trachten het ledental te versterken, heeft succes gehad. Hoewel een volledig overzicht van de resultaten op dit ogenblik nog niet is te geven, wijzen de cijfers over april er wel op, dat het ledencijfer een stijging heeft ondergaan. Dit is eveneens het geval met de abonnees op „Mens en Wereld” en „Het Woord van de Week”. Het H.B. nam kennis van een advies dat werd uitgebracht door de commissie militaire dienstplichtigen en dienstweigeraars. In het bijzonder werd hierbij aandacht geschonken aan de mogelijkheden tot voorlichting voor de a.s. dienstplichtigen en hen, die een beroep willen doen op de dienstweigeringswet. Het Dagelijks Bestuur heeft aan de Centraal Geestelijk Raadsman verzocht te overleggen, welke maatregelen genomen kunnen worden. Het H.B. nam kennis van het feit, dat door het D.B. per 1 september 1959 als assistent voor de Centraal Geestelijk Raadsman is benoemd de heer P. N. Kruyswijk te Haarlem. De benodigde middelen hiervoor zijn uit schenkingen verkregen. De conferentie over bevolkingsproblemen, georganiseerd door de humanistische studenten en Socrates in Doorn op 22 maart, werd kort besproken naar aanleiding van een verslag van één der H.B. leden die hierbij aanwezig was. Voor de Humanistische Jeugdbeweging werd een nieuwe mentor benoemd, de heer H. Kooy te Rotterdam in de plaats van de heer Ir. W. Geerts, die verzocht heeft van deze functie ontheven te worden, na deze vele jaren te hebben vervuld. De congresorde voor het in de middag aanvangende congres werd besproken evenals het datumschema voor de belangrijkste gebeurtenissen in het komende jaar. Over de zojuist plaats gehad hebbende persconferentie werden door de voorzitter nog enige mededelingen gedaan.

Th. W. POLET, org.-secr.

ZOMERKAMPEN

HUM. JEUGD BEWEGING

De H.J.B. organiseert voor jongeren van 15-23 jaar drie zomerkampen, en wel in Saasveld (Ov) van 11 tot 18 en van 18 tot 28 juli, en op Terschelling van 15 tot 22 augustus.

Inlichtingen hierover kan men verkrijgen bij Frank van Broekhoven, Prinsengracht 334 h te Amsterdam-C.

NIEUWE DIRECTEUR „SOCRATES”

De Humanistische Stichting „Socrates”, die zich o.a. bezighoudt met de organisatie van zomerschool en landdagen en ook het drie-maandelijks tijdschrift voor wetenschap en cultuur „Rekenschap” uitgeeft, heeft een nieuwe directeur, n.l. de heer D. T. Winter, Rooseveltlaan 143 II, Amsterdam-Z.

CULTURELE DAG IN BUSSUM GAAT NIET DOOR

De aangekondigde culturele dag van het gewest Utrecht op 10 mei in Bussum gaat voorlopig niet door. Dat zal voor velen een tegenvaller zijn, maar men is van plan later in de zomer een andere datum vast te stellen. Van uitstel komt deze keer dus geen afstel.

OPBOUWFONDS

Een lid schrijft ons:

„Zojuist lees ik in „In en Om”, dat 11.000 humanisten nog geen f 120.000,- per jaar opbrengen, wat naar mijn bescheiden mening geen groot huishoudgeld is.

Ik wil het volgende u voorleggen; als de 11.000 leden f 1,- per maand, 1 jaar lang, buiten hun contributie eens bijdragen, betekent dit een totaal van f 132.000,- wat m.i.z. de nood enigszins verlicht.

Deze extra bijdragen kunnen geïnd worden op vergaderingen, lezingen, cursussen, congressen etc. en tijdig aankondigen. Het beste is per giro overmaken.

Geen slecht middel lijkt mij met lijsten rond te gaan in kleine rayons, overdag en ook des avonds, misschien dat door dit contact een kans bestaat om nieuwe leden te winnen.

Ik wil het voorbeeld stellen door vanaf heden f 1,- per maand per giro tot maart 1960 over te maken. Voor het innen per lijst wil ik tot maart 1960 in mijn buurt proberen dit geld binnen te krijgen.

Zo lees ik verder in Mens en Wereld dat er een tekort is van ca. f 24.000,- en zal hiervoor heden f 10,- per giro overmaken.”

Het lijkt ons niet verstandig nog een extrafonds te gaan stichten, maar we bevelen het hierboven gegeven voorbeeld van harte aan.

Komt u dit jaar ook naar
„DE ARK”?

Schoolkampen van de Studenten Vereniging op Humanistische Grondslag: S.V.H.G.

Tijd: 14/7-21/7.

Plaats: Drie (bij Ermelo).

Prijs: f 35,-.

Bestemd voor middelbare scholieren t/m 15 j. Leiding: studenten.

Tijd: 1/8-8/8.

Plaats: Wiltz (Luxemburg).

Prijs: f 67,50. Reis vanaf A'dam inbegrepen. Bestemd voor middelbare scholieren van 15 tot en met 19 jaar.

Leiding: studenten.

Opgave en nadere inlichtingen over deze twee kampen, te verkrijgen bij L. Meijer, Aan 't Verlaat 25, Delft.

Abonneert u op „Het Woord van de Week”

het orgaan van de Humanistische Luisterkring.

Als u al lid bent van de kring, kost u een jaarabonnement slechts f 3,-.

Ter dankbare herinnering aan Eduard van Beinum

Bij het jubileum van Eduard van Beinum, op 7 december 1956, dirigeerde hij behalve drie hem aangeboden composities van collega's, het Te Deum van Alphons Diepenbrock. In vele opzichten was deze keus kenmerkend zowel voor de mens als voor de musicus.

Het hele feest was trouwens van een volslagen andere sfeer dan het zilveren jubileum van Mengelberg in 1920. Voor hem was een bijna monsterachtige manifestatie georganiseerd, met beroemde musici uit alle werelddelen, diplomaten, geleerden, kunstenaars en het koninklijk huis in de hoofd- en bijrollen. Het jubileum van Eduard van Beinum daarentegen werd gekenmerkt door weinig plechtigheid en veel vriendschap.

Door de keus van dit Te Deum van zijn in 1921 gestorven (en, naar Van Beinums welgefundeerde mening, nog steeds niet op zijn juiste waarde geschatte) landgenoot wees de jubilerende dirigent de eer van zich af en tegelijk wees hij er zijn feestgenoten op, dat er dingen van hogere waarde zijn dan die, waarvoor men bijeen was.

Dit alles was echt. Trouwens, ook wie Eduard van Beinum alleen maar van een toeschouwersplaats in de concertzaal uit kent, beseft al dat hij en pose elkaar totaal vreemd waren.

Met gewilde eenvoud of krampachtige beheersing had deze houding niets te maken. Van Beinum had door heel zijn aard eenvoudig niet de minste behoefte aan schijn of pose. Hij was sterk vatbaar voor emoties, zoals iedere werkelijke kunstenaar. Maar even natuurlijk als die emoties kwamen bij hem de artistieke impulsen, die dadelijk op de emoties aansloten. Deze kristalliseerden zich, als de dirigent voor het orkest stond, in een artistiek gebaar, of in een impulsief woord in een gesprek.

Eduard van Beinums artistiek temperament werd in de eerste plaats gekenmerkt door de verfijnde zin voor proportie, die iedere musicus moet bezitten. Bij hem was die zin niet

(Slot van pag. 4)

Onze vrijheid van beweging binnen Moskou was volledig. Terwijl volgens verkregen inlichtingen tijdens het bewind van Stalin toegang tot het Kremlin slechts kon worden verkregen na voorafgaand schriftelijk verzoek, staan thans de poorten ervan open en kan ieder er vrij binnenstappen. De er aanwezige regeringsgebouwen worden bewaakt doch niet meer dan gebruikelijk is. In de kerken die er staan, heeft men vrij toegang; ze zijn met grote piëteit als monumenten van het verleden bewaard. Bepaalde waardevolle ikonen worden door belichting onder de aandacht gebracht. Toen een oude vrouw zich er voor op de knieën wierp en de stenen er voor kuste, kon zij dit ongehinderd doen. De houding van de aanwezige Russische bezoekers deed vermoeden, dat zij haar een onschadelijke zonderling vonden.

Dat Rusland echter geen democratisch land is, bemerkt men als men behoefte gevoelt om iets van het gebeuren van West-Europa te weten te komen. Dan blijkt het, dat West-Europese kranten en tijdschriften op geen enkele wijze te koop zijn behoudens enkele communistische kranten als The Daily Worker en l'Humanité. Er verschijnen verschillende Russische kranten maar toen ik aan een Russische deelnemer, die een krant kocht, vroeg of het nog verschil maakte welke krant hij nam, moest hij glimlachen en schudde ontkennend zijn hoofd.

gecultiveerd maar aangeboren, natuur. Vandaar dat zijn extase altijd in balans bleef en dat hij steeds het juiste midden tussen mathematische helderheid en lyrische vervoering intuïtief wist te vinden.

Maar meer nog dan deze zeldzame, voor zijn kunst onschatbare beheersing kenmerkt een andere wezenstrek de mens en de kunstenaar Van Beinum. Hij, wiens carrière aanvankelijk eervol maar alledaags was, is zijn leven lang nooit een heerser geworden zoals Mengelberg of Toscanini dat waren. Hij heeft nooit uit het oog verloren, dat een uitvoerend kunstenaar tot taak heeft, de muzikale uitingen van een ander te vertolken.

Daarom zou hij ook nooit een partituur laten klinken, waarmee hij zijn eigen wezen niet in harmonie kon brengen. Vandaar ook zijn opvallende affiniteit met componisten, die zich evenals hij dienaar wisten van de muziek, al of niet in een religieuze gevoelswereld: Bruckner, Franck, Diepenbrock, Mozart. Had hij zich een partituur eenmaal eigen gemaakt, dan ging hij samen met zijn orkestleden bouwen aan de verklanking van het notenbeeld.

Natuurlijk gaf hij hun daarbij leiding: een leiding die aanvaard werd als die van een ervaren, gezaghebbend, geniaal collega. Maar met welke orkestmusicus men ook over Eduard van Beinum sprak, altijd was de eerste opmerking: hij geeft je het gevoel dat je het zelf doet. Ook in de mate van leiding geven vond hij artistiek het preciese midden tussen het opleggen van eigen interpretatie en het luisteren naar de prestaties en meningen van anderen. Daarbij nooit afwijkend van wat hij zelf in de partituur beluisterde.

Liszt heeft eens een bon mot geplaatst: De eigenlijke taak van de dirigent is, zichzelf schijnbaar overbodig te maken. Liszt zelf heeft daar niet altijd naar geleefd. Maar Van Beinum heeft eens verklaard, dat hij het met deze uitspraak volkomen eens was. Hij was de enige grote dirigent, die ernaar gehandeld heeft.

Dit alles heeft hem, aan wie een zo kostbaar instrument als het Concertgebouworkest was toevertrouwd, niet alleen tot een bewonderd man gemaakt. Zelfs wie hem alleen van achter de lessenaar kenden, voelden vertrouwen, sympathie en zelfs genegenheid voor hem. En dit alles maakt dit verlies schrijnend en moeilijk.

RIEN OUWERKERK

Verjaarsgeschenk voor koningin Juliana

Nu de vijftigste verjaardag van Hare Majesteit de Koningin aanstaande is, blijkt alom het verlangen levendig niet alleen om 30 april op buitengewone wijze te vieren, maar ook om aan de jarige persoonlijke aanhankelijkheid te betuigen.

Wij menen te handelen in de geest van de Koningin, wanneer wij haar een bedrag ter beschikking stellen, dat zij naar haar inzicht kan bestemmen voor een algemeen doel. Daarnaast hopen wij een deel van de bijdragen te mogen aanwenden voor een persoonlijk geschenk.

Deelneming aan deze gezamenlijke actie is mogelijk tot 25 april a.s. door storting van bijdragen hetzij bij de Postcheque- en Girodienst op nummer 640.000, Amsterdam, hetzij bij de

De mens in het bedrijf

X

Medeweten, medespreken of medebeslissen?

In het vorige stukje wezen wij op de betekenis van de informele leiding in een bedrijf.

Tot de formele organen van een bedrijf behoort ongetwijfeld de ondernemingsraad. Wij hebben de indruk dat het instituut van de ondernemingsraden maar zeer moeizaam zijn plaats in het bedrijfsleven veroverd. Hiervoor zijn waarschijnlijk verschillende oorzaken aan te wijzen, die voor een deel inherent zijn aan de situatie in een bepaald bedrijf en voor een ander deel van algemene aard zijn.

Natuurlijk, niet iedere bedrijfsleiding is reeds vertrouwd met de ondernemingsraad. Zij vindt het soms maar lastig dat deze raad een orgaan van overleg, advies en toezicht is.

Maar in vele ondernemingsraden worstelt men nog te veel met de vraag of deze raad nu mag medeweten, medespreken of medebeslissen. De discussie hierover en de meningsverschillen welke daaruit voortspruiten, verlammen vaak de betekenis welke deze raad zou kunnen hebben.

Daarbij komt ongetwijfeld het grote probleem dat vele leden van ondernemingsraden te weinig geschoold zijn om met kennis van zaken mede te spreken over vraagstukken welke verband houden met de bedrijfsorganisatie, de financiële problemen en de organisatorisch-technische problemen. Het terrein waarover de ondernemingsraad enigszins kan medespreken, is het sociale. Maar dit terrein houdt vaak weer nauw verband met de hierboven genoemde problematiek.

Het teleurstellende is dan nog dat de ondernemingsraad vaak zwijgt in die gevallen waar medespreken geboden zou zijn. Zo ging het ook in het geval dat een directie besloot een staffunctionaris te ontslaan, die al jarenlang in dienst was en in die jaren een zeer behoorlijke promotie had gemaakt. Objectief gezien was er voor dit ontslag geen enkele reden. Het motief was volkomen subjectief. En wat bleek nu? De ondernemingsraad, die vaak te hoop loopt wanneer het gaat om een volkomen gerechtvaardigd ontslag van een uitvoerend personeelslid bewaarde een angstig stilzwijgen nu het ging om een staffunctionaris. Waarom? Waarschijnlijk omdat dit een directiebeslissing was, terwijl de andere ontslagen beslissingen van de lagere organen in het bedrijf zijn.

Dit meten met twee maten (want ook voor een staffunctionaris kan een niet gerechtvaardigd ontslag een knauw in zijn leven en voor zijn zelfvertrouwen betekenen) verzwakt de positie van de ondernemingsraad. Een dergelijk geval toont aan, dat men nog niet rijp is voor medespreken, laat staan voor medebeslissen.

K.

Nederlandse Handel-Maatschappij N.V. te Amsterdam, beide ten gunste van de rekening „Verjaarsgeschenk H.M. de Koningin”.

COMITÉ VERJAARSGESCHENK
H.M. DE KONINGIN

Als U in India was geboren

Wat zou de toekomst voor u in petto hebben wanneer u als boer in India was geboren? Georges Drouart, die twee jaar lang in civiele internationale kampen in India heeft gewerkt, stelt deze vraag in de „Service de Presse de Fribourg”.

En hij geeft meteen het antwoord:

Uw moeder zou u ter wereld hebben gebracht op een stapel vodden, in een hoek van de hut, die slechts uit één ruimte bestaat en die uw huis zou zijn. De navelstreng werd doorgesneden met een glasscherf of een verroest mes.

Als u zeven jaar bent, vindt uw moeder een lap om uw lendenen want dan is het uit met het zorgeloze spelen in zon en stof. Op die leeftijd bent u een kleine man en moet u de geiten hoeden of uw vader helpen het land te bebouwen. De school bestaat niet voor boerenzonen in India; lezen en schrijven zult u niet leren. Tegen die tijd zijn vijf of zes van uw speelmakertjes al gestorven. Als u nog wat van uw leven wilt maken moet u zich haasten, want waarschijnlijk heeft u nog een jaar of twintig te leven.

Als u vijftien jaar bent, trouwt u een meisje van dertien en spoedig zult u het hoofd zijn van een heel gezin. Er komen kinderen, u houdt van hen en u bent trots op hen – maar wat een valkuilen bergt het leven voor deze zwakke wezentjes. Op een dag staat een van de kinderen niet op. U wordt gekweld door verdriet, maar wat kunt u doen? Er is geen dokter. Er is geen geneesmiddel. Het kind sterft en u weet niet waarom.

Maar u blijft leven. Een soort lendedoek is uw enige kledingstuk. De moeraskoorts ondermijnt uw gezondheid. U moet zich verdedigen tegen dieren die zich in de bossen schuilhouden. Hitte en honger overvallen u. Maar u dwingt zichzelf tot het uiterste om uw levensonderhoud te oogsten van uw stukje land – als u dat heeft, natuurlijk. En als de moesson te laat invalt, moet die ene maaltijd per dag nog worden verminderd.

U blijft wonen in uw lemen hut. U heeft honger, uw kinderen en uw vrouw hebben honger. U zult allemaal honger hebben, altijd zo lang u leeft. U moet het aanzien hoe uw gezin kwijnt; uw kinderen zijn zo mager dat ze weinig meer zijn dan skeletten. En het zal niet lang duren of de laatste twee van de vijf of zes kinderen, die u werden geschonken, zullen hun laatste adem uitblazen.

Maar dat is niet alles. Uw landheer of zijn rentmeester zal proberen geld uit u te persen of u uw kleine stukje land af te nemen. Maar uw vertrouwen is niet te schokken: u blijft kalm en moedig, en u zult al deze moeilijkheden te boven komen. – En u zult uw 27ste verjaardag halen.

Zeven-en-twintig jaar bent u. En dat is het einde. Verzwakt door dysenterie en ontelbare andere aandoeningen laat u de last, die te zwaar voor u was, van uw schouders glijden. En de dood is een welkome verlosser.

Dat zou uw leven zijn, zegt Georges Drouart, als u in India was geboren als zoon van een

Dr. E. S. J. VAN LIER †

De vijfde april 1959 overleed dr. E. S. J. van Lier op de leeftijd van vier-en-veertig jaar te Utrecht. Hij behoorde tot de Gemeenschap Utrecht van het Humanistisch Verbond, maakte als psychiater deel uit van de staf van het Utrechtse Bureau voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden op humanistische grondslag en was voorzitter van het landelijke bestuur van deze bureaus. Zijn vroege dood betekent een groot verlies zowel voor de wetenschap als voor het werk der geestelijke volksgezondheid. Naar zijn aard, belangstelling en kennis was dr. Van Lier niet alleen geheel op zijn plaats in de moderne vormen van samenwerking voor de sociale psychiatrie maar ook een man met een helder inzicht in hun principiële en organisatorische grondslagen. Allen die met hem hebben samengewerkt ondergingen de weldadige invloed van zijn persoonlijkheid. Zijn gezin wensen wij de kracht toe het grote en plotselinge verlies te dragen.

boer. Wat ik u verteld heb, is de waarheid. Kunt u onverschillig blijven?

Steunt het werk van de Unicef, het Kinderfonds der Verenigde Naties, giro 7515 Unicef, Den Haag! Het tweemaandelijks Unicef-Bulletin kunt u aanvragen bij de Unicef, Stadhouderslaan 148, Den Haag.

Dank aan Bongers

Het valt niet gemakkelijk afscheid te nemen van een redacteur van Mens en Wereld, die het orgaan van het Humanistisch Verbond gedurende zo lange tijd heeft geleid.

Henk Bongers heeft Mens en Wereld zeven jaren geredigeerd. Bewogen jaren, zoals alle die het Humanistisch Verbond tot nu toe heeft beleefd. Dat valt ten deel aan een levende geestelijke organisatie, die zich niet afzijdig houdt van het werkelijke leven. Van die gezindheid getuigde ook het redactionele beleid van Bongers. Hij reageerde duidelijk en als het moest met kracht op de tijdverschijnselen die iedere humanist aangaan. Er hoefde geen twijfel aan zijn opvattingen te bestaan en hij zei zo nodig waar het op stond. Tegelijkertijd begreep hij goed wat ieder toekwam en wat het betekent redacteur te zijn van een blad, waarin de rijke schakeringen van humanistisch geestelijk en sociaal leven tot uitdrukking dienen te komen.

Voor de leden van de redactieraad was het steeds een genoegen onder zijn leiding te werken. Zij hebben altijd het gevoel gehad dat hij de juiste man op de juiste plaats was en dat wekte vertrouwen en waarborgde een goede samenwerking. Daarvoor zeggen de leden van de raad Bongers hartelijk dank.

De nieuwe redacteur van Mens en Wereld heten zij welkom, vol vertrouwen in de leiding, die hij op zijn wijze het blad zal geven.

DE REDACTIERAAD

Een prachtige tekenfilm:

De schepping van de wereld

Reeds na het verschijnen van Jean Effels tekeningen „De schepping van de wereld” (en van het vervolg „Het simpele leven van Adam en Eva”, in Nederland) werd er hevig over geboemd of het wel toelaatbaar en oirbaar was om op deze wijze onze lieve Heer en zijn engeltjes uit te beelden. Zij die zich fel verontwaardigd toonden, werkten met zwaar geschut, zij noemden die tekeningen „geraffineerd, duivels, kwetsend, ontstellend, verbijsterend, een schande die niet door de beugel kan, godslasterlijk”. Gelukkig is deze groep in de minderheid.

Gelukkig menen de meesten dat deze humoristische tekeningen van een beminlijke, kinderlijke speelsheid zijn die b.v. ook een – nu door allen aanvaarde – film als „Grazige weiden” zo aantrekkelijk maakt.

Op verschillende wijze hebben de tekeningen van de Franse tekenaar beweging veroorzaakt. De prettigste is wel die welke in en door middel van een film tot stand is gekomen. Dit is de twee jaar geleden voltooide Tsjechische tekenfilm van regisseur en cameraman Eduard Hofman.

In zes dagen schept God, geassisteerd door drie – wel eens eigengereide – engeltjes de wereld. Uit een hoge hoed tovert hij konijntjes, hij construeert Adam en opereert hem later vakkundig om hem de befaamde rib weer te ontnemen, ten behoeve van Eva. Hij is een goede, wijze, slimme heer, in lang hemd en met wapperende baard. Maar terwijl hij water en bergen, dieren, bloemen en kruiden produceert, zorgt zijn tegenstander de duivel – eveneens

bijgestaan door drie hulpjes – voor het onkruid. God legt het hart in de eerste mens, satan frommelt de blindedarm in z'n binnenste. Meestal is onze oude lieve Heer intelligenter dan de duivel. Wanneer deze, nu zeker van zijn triomf, met Eva rock en rollt, blijft zij hem de baas en met de staart tussen de benen driuht hij af.

Hoe in dit samenspel van Effels zachtmoedige tekeningen, functionele kleuren muziek in – letterlijk – alle toonaarden, hemelse vondsten, een film van vijf kwartier geschapen werd die een verrukking en het resultaat van de fantasie van een tekenaar en een cineast is geworden, ja, dat is bewonderenswaardig. Glorieuze en elegant werden alle klippen van zoetsappige sentimentaliteit en kwetsende kwaad-aardigheid omzeild.

Het is eenvoudig onvoorstelbaar dat sommigen die „De tien geboden” prijzen, „De schepping van de wereld” beledigd afwijzen.

Ook dit is een kwestie van gewoon onderscheidingsvermogen. Waar het enigszins ontwikkeld is, kent men het verschil tussen „kinderachtig” en „kinderlijk”.

Wie van z'n naaste houdt, moet hem toewensen deze tekenfilm te zien. En het is daarom dat ik – hoe ontstellend egoïstisch zou ik anders zijn! – van harte hoop dat het niet bij de twee besloten voorstellingen van het Nederlands Filmmuseum blijft, maar dat deze film zeer binnenkort in onze bioscopen vertoond zal worden.

WILLY BERG

Over wordend Europa

In de aflevering van 17 januari 1959 van MENS EN WERELD hebben wij gesproken van de Europese Economische Gemeenschap en van de gewichtige aspecten, welke deze gemeenschap heeft voor de eenwording van Europa. Daarnaast bestaan er nog twee andere gemeenschappen: de Europese Gemeenschap voor de Atoomenergie („Euratom”), welke bij hetzelfde verdrag van Rome werd ingesteld in 1957, en de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, die reeds van 1951 dateert. Aan elk van deze drie gemeenschappen nemen dezelfde zes landen deel, n.l. de drie Benelux-staten, de Duitse Bondsrepubliek, Frankrijk en Italië. Men noemt dit gebied daarom wel „Klein Europa” of het „Europa van de Zes.”

Er is echter ook een groter Europa en wel het „Europa van de Vijftien”. Dit omvat de staten, die in 1949 het Statuut van de Raad van Europa tekenden, n.l. de bovengenoemde zes landen van de gemeenschappen en voorts Denemarken, Griekenland, Ierland, Noorwegen, Oostenrijk, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, IJsland en Zweden. In het kader van de te Straatsburg zetelende Raad van Europa, waar de parlementaire afgevaardigden van deze staten elkaar ontmoeten, zijn verscheidene conventies gesloten, waartoe echter niet alle vijftien landen zijn toegetrokken. Als een van de belangrijkste noemen wij de Conventie op de Bescherming van de Mensenrechten en de Fundamentele Vrijheden, welke is aanvaard door alle staten van de Raad van Europa behalve Frankrijk.

Deze in 1950 getekende conventie moet niet worden verward met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, welke in 1948 door de Organisatie der Verenigde Naties werd aanvaard. Deze laatste is veel uitvoeriger in de opsomming van rechten en vrijheden en is uiteraard door veel meer staten aangenomen; doch zij draagt een meer „platonisch” karakter dan de Europese Conventie. De Universele Verklaring stelt principieel vast, welke mensenrechten en -vrijheden geëerbiedigd behoren te worden en appelleert dus eigenlijk aan het geweten der mensen en in het bijzonder aan dat der staatslieden. Maar zij bevat geen sancties op de aantasting van deze rechten en vrijheden. Onder de vele rechten en vrijheden, die zij noemt, bevinden er zich trouwens verscheidene, welke ook bezwaarlijk door een sanctie te handhaven zijn.*)

Zonder het grote belang van de Universele Verklaring te willen miskennen, achten wij de Europese Conventie een veel doelmatiger instrument om de rechten en vrijheden van de mens praktisch te beschermen. De hierin behandelde rechten en vrijheden zijn:

1. het recht op wettelijke bescherming van het leven,
2. de vrijdom van pijniging of onwaardige behandeling,
3. de vrijdom van slavernij, dienstbaarheid of dwangarbeid,
4. het recht op vrijheid en zekerheid,
5. het recht op een billijke en openbare behandeling van strafzaken door onafhankelijke rechters,
6. het recht op eerbiediging van het privé leven, van de woning en de briefwisseling,
7. de vrijheid van gedachte, geweten en geloof,
8. de vrijheid van meningsuiting,
9. de vrijheid van vereniging en vergadering,
10. de vrijheid om te huwen en een gezin te stichten,

11. het recht op eerbiediging van eigendommen,
13. het recht op deelneming aan vrije geheime verkiezingen.

Voor de bescherming zijn aangewezen een Europese Commissie en een Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Klachten en verzoeken worden gericht tot de Europese Commissie, die een onderzoek instelt en een minnelijke schikking tracht te bereiken. Slaagt deze poging, dan heeft het Ministerscomité van de Raad van Europa de taak, deze regeling ten uitvoer te doen leggen. In geval van een geschil over de interpretatie of de toepassing der Conventie en in geval van een mislukking van de schikking, kan de zaak aan het Europese Hof worden voorgelegd. Ook de uitspraak van het Hof moet door het Ministerscomité ten uitvoer gelegd. Volgens de Conventie kunnen klachten bij de Europese Commissie worden ingediend door de deelnemende staten en door individuele personen. Bij het Hof kan een zaak alleen aanhangig worden gemaakt door een deelnemende staat en door de Europese commissie.

Nu hebben de staten, die de Conventie aangingen, daarbij twee belangrijke elementen van een afzonderlijke ratificatie afhankelijk gemaakt: 1) de erkenning van het recht van individuele personen om te klagen bij de Europese Commissie (het Individueel Klachtrecht) en 2) de erkenning van de bevoegdheid van het Europese Hof. Terwijl voor de inwerkingtreding van de Conventie tien ratificaties waren vereist, aan welke voorwaarde in september 1953 werd voldaan door de Luxemburgse ratificatie, was de instelling van het Hof afhankelijk gesteld van acht ratificaties van het artikel betreffende de rechtspraak; dit moment werd bereikt in september 1958, toen Oostenrijk en IJsland tegelijk hun ratificatie-oorkonden deponeerden. Sindsdien zijn de rechters in dit Hof benoemd, waarvan de Nederlander Prof. Mr. F. M. baron van Asbeck deel uitmaakt. Het individuele klachtrecht werd terstond na de inwerkingtreding der Conventie geldig, doch alleen voor de burgers van de staten, die dit hadden erkend. Tenslotte merken wij op, dat de rechters werden gekozen niet alleen uit de landen, die de bevoegdheid van het Hof hadden erkend, zelfs niet alleen uit de landen, die de Conventie hadden getekend, maar uit alle landen, die vertegenwoordigd waren in de Raad van Europa. Ten gevolge van deze merkwaaardige ontwikkeling zijn er dus vijf groepen van staten op verschillende wijzen bij de bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden betrokken:

I. die, welke zowel de Conventie hebben geratificeerd als de bevoegdheid van het Hof en het Individueel Klachtrecht hebben erkend (België, de Duitse Bondsrepubliek, Denemarken, Ierland, Luxemburg, Oostenrijk en IJsland);

II. die, welke de Conventie hebben geratificeerd en alleen de bevoegdheid van het Hof hebben erkend; hiertoe behoort alleen Nederland, dat het Individueel Klachtrecht niet erkende, maar waarschijnlijk spoedig daartoe zal overgaan;

III. die, welke de Conventie hebben geratificeerd en alleen het Individueel Klachtrecht hebben erkend; dit zijn Noorwegen en Zweden, die dus de bevoegdheid van het Hof niet hebben erkend;

IV. die, slechts de Conventie hebben geratificeerd, maar noch de bevoegdheid van het

MENS EN WERELD

verschijnt om de veertien dagen

Hoofdredacteur: P. W. van der Vliet
Redactiesecretaris: H. P. Danz, Schie-
weg 87c, Rotterdam, telefoon 80641
Administratie, abonnementen en ad-
vertenties: Oudegracht 152, Utrecht,
telefoon 10163; postgiro 304960 t.n.v.
Humanistisch Verbond, Utrecht
Advertentietarieven op aanvraag.
Kleine advertenties f 0,20 per woord
Abonnementsprijs voor leden van het
Humanistisch Verbond f 5,— per jaar,
voor niet-leden f 7,50, buitenland f 8,—;
losse nummers f 0,30.

Hof, noch het Individueel klachtrecht hebben erkend (Griekenland, Italië, het Verenigd Koninkrijk en Turkije);

V. die, welke de Conventie niet hebben geratificeerd, doch wel vertegenwoordigd zijn in de Raad van Europa en dus ook een van hun burgers benoemd kunnen zien in het Hof; hiertoe behoort alleen Frankrijk.

Nu mene men niet, dat eerst thans met de instelling van het Europese Hof de rechten en vrijheden van de mens de bescherming zullen krijgen, die zij verdienen, en dat dan nog alleen maar voor eerste twee groepen. De bevoegdheid van de Europese Commissie is immers terstond met de ratificatie van de Conventie erkend, zodat sinds september 1953 door tien en later door veertien staten klachten bij deze Commissie konden worden ingediend en ook in feite door haar in behandeling zijn genomen. Van negen landen konden individuele burgers ook een klacht bij de Commissie aanhangig maken. De instelling van het Hof is dus een grote stap voorwaarts in deze ontwikkeling en wij mogen verwachten, dat de werkzaamheden van zijn rechters zullen leiden tot een erkenning van zijn bevoegdheid door de andere staten, alsmede tot toetreding van Frankrijk, dat toch eigenlijk de geboortegrond is van de Rechten van de Mens, omdat daar ten tijde van de Revolutie van 1789 de Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen werd gepubliceerd.

De erkenning van de rechten en vrijheden, welke de Europese Conventie beoogt te beschermen, komt voort uit een humanistische levensovertuiging, welke ook bij mensen van christelijke en islamitische geloofsovertuiging leeft. Aan de humanist moet deze ontwikkeling dus grote belangstelling inboezemen, vooral nu in Europa een jurisdictie tot stand wordt gebracht, waarop een beroep kan worden gedaan als de nationale gerechtigheid in gebreke mocht blijven. Want in de grond der zaak kunnen de hiervoor vermelde rechten en vrijheden worden samengevat in het begrip „eerbiediging der menselijke waardigheid”. Dat Europa een serieuze poging doet om dit beginsel niet alleen maar principieel met woorden te belijden, maar het ook doelmatig te verwezenlijken, moge het hart versterken van hen, die in Europa voornamelijk ondeugden en zwakheden willen zien. Voor ons zijn de Europese Conventie en de Europese organen, die tot handhaving van de mensenrechten zijn ingesteld, nieuwe verschijningsvormen van een beschaving en een cultuur, die nog steeds schoon en groots is.

Mr. F. DOELEMEN

*) Bv. het recht op vrije tijd. Wij kunnen niet inzien, hoe een praktisch bruikbare formulering zou kunnen worden gevonden om iemand, die klaagt over gebrek aan vrije tijd, aan zijn recht te helpen. Wij nemen hierbij aan, dat deze klacht weer niet berust op een ernstiger onrecht, bv. vrijheidsberoving, waar in beginsel wel iets aan te doen is.

op 16 april overleed mijn lieve vrouw
Wilhelmina Hendrika Elisabeth
Mourits-Witte
 Jan Mourits
 Rotterdam, Pleinweg 118a.
 Correspondentie-adres:
 Boergoensevliet 195, Rotterdam

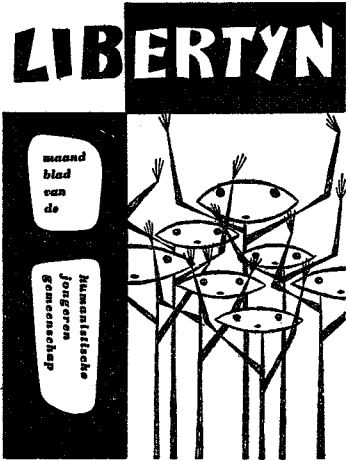
Dame (wed.) 57 jr., met woning en werk-
 kring in Rotterdam, zoekt **contact voor**
gezellige omgang. Brieven onder no.
 april 1, bureau van dit blad.

Vriend., huis., j. vrouw, besch., alg. ontw.,
 cult. belangst., natuur liefh.; **z. contact**
m. heer, leeft. ± 45 jr.
 Gaarne uitv. br. erew. retour. Discr. verz.
 onder no. april 2, bureau van dit blad.

Te huur gevraagd: **1 zit- en 1 slaapkamer**
 met pension voor 2 personen in schilder-
 achtige en bosrijke omgeving voor de 2e
 helft juni. Th. J. van Huessen, Juliana-
 straat 19, Barendrecht.

Direct hulp gezocht bij bejaard echtpaar.
 Jacobs. Post Hoorn. Terschelling.

BOEKENINZAMELING
Het Humanistisch Thuisfront
 heeft voor het nieuwe militaire tehuis in
 't Harde nog dringend behoefte aan boe-
 ken voor de bibliotheek. Mocht u op dit
 gebied iets over hebben, wilt u deze dan
 sturen naar H. Dimmendaal, Graaf Rei-
 noldweg 6, 't Harde, gemeente Doornspijk.
 Bij voorbaat onze dank!

LIBERTYN

maandblad van de
 humanistische
 jongeren
 gemeenschap

wat leeft er onder de jongeren?

maandblad h.j.g.
 redactie-secr. klaas w. swaak
 oosterhamriklaan 207, groningen
 administratie: tine bouterse,
 kijkduinstr. 58III, amsterdam
abonnement f 3.— per jaar
 postgiro 584802 t.n.v. penningm.
 h.j.g. te hardinxveld-giessendam

HUMANISTISCHE LUISTERKRING
„HET WOORD VAN DE WEEK”
 Het humanistische woord dreigt uit de
 aether verbannen te worden.

Dit moet voorkomen worden!
 Helpt hieraan mede door u aan te slui-
 ten bij de Humanistische Luisterkring,
 Oudegracht 152, Utrecht. Contributie
 f 1,— per jaar.

Aanmeldingen door middel van:
 storting of overschrijving van f 1,— op
 girorekening 58 t.n.v. Hum. Luisterkring
 „Het W.v.d.W.” of per briefkaart of
 aanmeldingsformulier met f 1,— extra
 porto.

DOE HET TERSTOND!

*Ook de buitenkerkelijke leden van de
 Partij van de Arbeid hebben een
 organisatorisch centrum nodig*

DE HUMANISTISCHE
WERKGEMEENSCHAP
is dit centrum!

Het orgaan van de H.W.G. is het maandblad
„VERNIEUWING”
 onder redactie van Karel Timmerman
Abonnementsprijs f 1,20 per jaar
 Een proefnummer wordt U gaarne
 toegezonden door het Secretariaat
Haagweg 210 - Leiden

GEESTELIJKE VRIJHEID

houdt ook in:

VRIJE KEUZE

tussen

CREMEREN en BEGRAVEN

Wilt U meer weten over CREMATIE
 en wat daarmee samenhangt, wendt
 U dan tot de

VERENIGING VOOR FACULTATIEVE CREMATIE
 Riouwstraat 186 — 's-Gravenhage

Niet alleen de kerkelijken hebben
 hun wezenverzorging

De Weezenkas

Vereniging tot opvoeding en verzor-
 ging op humanistische grondslag
 neemt op zich de verzorging van de
 wezen der buitenkerkelijken

Sluit U daarom aan bij deze vereniging

Inlichtingen omtrent lidmaatschap
 bij de Secretaris J. de Leeuw,
 Herengracht 62, Amsterdam-C.

LANDDAG 24 MEI

De voorjaarslanddag van de Humanistische Stichting Socrates die dit jaar gehouden wordt
 op zondag 24 mei in de gebouwen van de Internationale School voor Wijsbegeerte te
 Amersfoort heeft als onderwerp:

VERBORGEN VERLEIDERS

(sociale en ethische aspecten in de verhouding
 van propaganda en informatie)

Spreker: Prof. Dr. S. HOFSTRA

Voorzitter: Prof. Dr. G. STUIVELING

Kosten: f 3,— (incl. koffie en thee; zonder lunch) voor contribuanten en donateurs: f 0,60
 Lunch: f 2,75

Aanmeldingen en inlichtingen bij het secretariaat van Socrates

Humanistische Stichting SOCRATES
Oudegracht 152 — Utrecht